

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота магістра

на тему «Проблема інклюзивного міста в регіональних медіа»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0611-ж-3
спеціальності 061 журналістика

ОПП «Журналістика»

Клюквачов М.О.

Керівник: доцент, канд. наук. соц. ком.

Баранецька А.Д.

Рецензент: к.філол.н., доцент кафедри
видавничої справи та редагування

Лебідь Н.М.

Запоріжжя – 2023

ЗМІСТ

Завдання.....	3
Реферат.....	5
Вступ.....	7
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження.....	10
1.1. Інтерпретація поняття «інклюзія» в контексті концепції суспільного розвитку.....	10
1.2. Соціальна інклюзія та проблема інклюзивного міста.....	18
Розділ 2. Роль регіональних медіа у порушенні проблеми інклюзивного міста.....	27
2.1. Функціональні характеристики регіональних медіа у суспільних процесах.....	27
2.2. Ретрансляція проблеми інклюзивного міста запорізькими регіональними медіа.....	35
Висновки.....	55
Список використаних джерел.....	57
Додаток А.....	65
Додаток Б.....	66
Додаток В.....	67
Додаток Г.....	68
Додаток Д.....	69
Додаток Е.....	70
Додаток Ж.....	71
Додаток К.....	72
Додаток Л.....	73
Додаток М.....	74
Додаток Н.....	75
Додаток П.....	76
Додаток Р.....	77
Додаток С.....	78
Додаток Т.....	79
Додаток Ф.....	80
Summary.....	81

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра соціальних комунікації та інформаційної діяльності
Освітній ступінь – магістр
Спеціальність – 061 «Журналістика»
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри.

«_____» _____ 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Клюквачову Мирославу Олеговичу

1. Тема роботи «Проблема інклюзивного міста в регіональних медіа»
(The problem of an inclusive city in regional media),

керівник роботи Баранецька Анна Дмитрівна к. н. із соц. ком., доцент,
доцент каф. соц. ком. та інформац. діяті.

затверджені наказом ЗНУ від «29» червня 2022 року № 744-с.

2. Строк подання студентом роботи 1 грудня 2022 р.

3. Вихідні дані до роботи – наукові праці українських та зарубіжних
учених, які досліджували поняття «інклюзія», «інклюзивне місто»,
«інклюзивне навчання», «соціальна інклюзія» «медіа», зокрема: О.В. Бойко-
Бойчук, Н.О. Єсіна, Л.І. Міщик, Л.А. Калініна, Ю.Р. Мельник, Н.В. Клименюк,
Д.А. Савчук, О.О. Стрельнікова, Ю.Р. Мельник, О.М.Дікова-Фаворська.

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно
розробити) 1) осмислити понять «інклюзія», «інклюзивне місто», «інклюзивне
навчання» та «соціальна інклюзія»; 2) охарактеризувати соціальну інклюзію
міста Запоріжжя; 3) описати роль регіональних медіа в актуалізації проблеми
інклюзивного міста; 4) проаналізувати контент регіональних медіа на предмет
проблеми інклюзивного міста.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Баранецька А.Д.	06.09.2022	06.09.2022
Перший розділ	Баранецька А.Д.	21.10.2022	21.10.2022
Другий розділ	Баранецька А.Д.	26.10.2022	26.10.2022
Третій розділ	Баранецька А.Д.	21.11.2022	21.11.2022
Висновки	Баранецька А.Д.	12.12.2022	12.12.2022

7. Дата видачі завдання 29 червня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Формування і затвердження теми	Червень 2022р.	Виконано
2.	Складання плану роботи, опрацювання джерел, написання вступу	Вересень 2022 р.	Виконано
3.	Написання першого розділу	Вересень-жовтень 2022 р.	Виконано
4.	Написання другого розділу	Жовтень-листопад 2022 р.	Виконано
5.	Написання висновків та оформлення списку джерел	Листопад 2022 р.	Виконано
6.	Одержання відгуку та рецензії	Листопад 2022 р.	Виконано
7.	Проходження нормоконтролю	Грудень 2022 р.	Виконано
8.	Захист роботи	Січень 2023 р.	Виконано

Студент _____ Клюквачов М.О.

Керівник роботи Баранецька А.Д.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

РЕФЕРАТ

Магістерська робота «Проблема інклюзивного міста в регіональних медіа» – основний текст – 56 сторінок. Для виконання магістерської роботи опрацьовано 59 джерел.

Об’єктом дослідження є регіональні медіа міста Запоріжжя.

Предметом дослідження є медіаконтент, зорієнтований на порушення проблеми інклюзивного міста Запоріжжя.

Мета роботи полягає у виявленні тенденцій репрезентації проблеми інклюзивного міста в дискурсі регіональних медіа.

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) осмислити поняття «інклюзія», «інклюзивне місто», «інклюзивне навчання» та «соціальна інклюзія»;
- 2) охарактеризувати соціальну інклюзію міста Запоріжжя;
- 3) описати роль регіональних медіа в актуалізації проблеми інклюзивного міста;
- 4) проаналізувати контент регіональних медіа на предмет проблеми інклюзивного міста.

Методологічну і теоретичну основу дослідження становлять праці О.В. Бойко-Бойчук, Н.О. Єсіна, Л.І. Міщик, Л.А. Калініна, Ю.Р. Мельник, Н.В. Клименюк, Д.А. Савчук, О.О. Стрельнікової, Ю.Р. Мельник, О.М.Дікової-Фаворської.

Наукова новизна: одержаних результатів полягає в тому, що у дослідженні актуалізовано питання тенденцій висвітлення у регіональних медіа проблеми іклюдивності міста.

Практична значущість роботи полягає у репрезентації частки медіаконтенту, в якому порушуються проблеми інклюзивного міста, адже зроблені висновки можуть бути використані на практиці сучасними журналістами та фахівцями з комунікацій під час формування/наповнення новинних блоків та планування концепції для нових медіа.

Сфера застосування: матеріали магістерського дослідження можуть бути використані під час подальших наукових розробок, викладання університетських і шкільних курсів, пов'язаних з питаннями аналізу проблеми інклюзивного міста й дотичних питань, а також при написанні курсових чи кваліфікаційних робіт студентами факультету журналістики.

**ІНКЛЮЗІЯ, СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ, ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА,
РЕГІОНАЛЬНІ МЕДІА, МЕДІА, МІСТО.**

ВСТУП

У сучасному багатогранному суспільстві існує низка питань, які лишаються непоміченими широкою аудиторією. На жаль, така позиція зумовлена сформованими часом стереотипними уявленнями про ті чи інші соціальні прояви, що вкраз важко піддавалося до трансформації. Втім, на сьогодні вже відчутними стали зрушення у багатьох суспільних напрямках життєдіяльності, зокрема й що стосується проблеми інклюзивності. Відтак, вже на цьому етапі розвитку та становлення країни слід говорити про активізацію уваги фахівців із різних сфер життя до явища інклюзії та його прояву у суспільстві.

Вже понад 50 років передові країни світу проводять законодавчі реформи задля покращення умов існування людей з особливими потребами у всіх сферах суспільного життя. Одними з перших це почала робити Канада, яка впроваджувала інклюзивну освіту у своїх школах ще наприкінці 60-х років. З кінця 70-х років Польські вчені почали звертати увагу на те, що для дітей із інвалідністю не зовсім спеціалізовані школи не підходять. Бо в них дітей не готують до дорослого самостійного життя та соціалізації. У Австралії прийняли Закон «Про дискримінацію інвалідів», з якого почалися певні зміни в багатьох сферах життя суспільства. Тим часом питанням про інтеграцію людей із інвалідністю в суспільство в Україні у широкі маси виходить лише після проекту дружини экс-президента України Петра Порошенка Марини Порошенко, спрямованого на соціалізацію дітей з інвалідністю та створення для них доступного освітнього середовища у 2016 році.

Зважаючи, що засоби масової комунікації на сьогодні є потужним каналом донесення інформаційних потоків до аудиторії, а відтак своєрідним чинником формування громадської думки, **актуальним** є виявлення тенденцій актуалізації мас-медіа проблеми інклюзивного міста.

Мета роботи полягає у виявленні тенденцій репрезентації проблеми інклюзивного міста в дискурсі регіональних медіа.

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) осмислити поняття «інклюзія», «інклюзивне місто», «інклюзивне навчання» та «соціальна інклюзія»;
- 2) охарактеризувати соціальну інклюзію міста Запоріжжя;
- 3) описати роль регіональних медіа в актуалізації проблеми інклюзивного міста;
- 4) проаналізувати контент регіональних медіа на предмет проблеми інклюзивного міста.

Об'єктом дослідження є регіональні медіа міста Запоріжжя.

Предметом дослідження є медіаконтент, зорієнтований на порушення проблеми інклюзивного міста Запоріжжя.

Методи дослідження підпорядковані основним завданням обраного дослідження а відтак, під час опрацювання теоретико-методологічної бази проекту використано методи синтезу та аналізу, у процесі вивчення практичного матеріалу – описовий, порівняльний та моніторингу.

Методологічну і теоретичну основу дослідження становлять праці О.В. Бойко-Бойчук, Н.О. Єсіна, Л.І. Міщик, Л.А. Калініна, Ю.Р. Мельник, Н.В. Клименюк, Д.А. Савчук, О.О. Стрельнікової, Ю.Р. Мельник, О.М.Дікової-Фаворської та ін.

Наукова новизна: одержаних результатів полягає в тому, що у дослідженні актуалізовано питання тенденцій висвітлення у регіональних медіа проблеми іклюдивності міста.

Практична значущість роботи полягає у репрезентації частки медіаконтенту, в якому порушуються проблеми інклюзивного міста, адже зроблені висновки можуть бути використані на практиці сучасними журналістами та фахівцями з комунікацій під час формування/наповнення новинних блоків та планування концепції для нових медіа.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основної роботи

складає 50 сторінок. Список використаної літератури включає 59 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Інтерпретація поняття «інклюзія» в контексті концепції суспільного розвитку

Слово «інклюзія» походить від латинського "inclusio" (а першопочатково – includere), яке означало "мати щось одне як складову частину чогось другого". На початку XV ст. від латинського inclusio утворилось англійське слово inclusion, яке означало "включення", що надає поняттю нового забарвлення певного процесу, дії, головною метою якої є те, щоб щось стало складовою частиною іншого [30].

На сьогодні дослідники вказують на різні підходи до сутності поняття «інклюзія», зокрема:

Таблиця 1.

Підходи авторів до визначення поняття «інклюзія»

Автор	Визначення
Ф.М.Бородкін	принципи поділу, і з'єднання / включення індивідів або груп в різні соціальні спільноти, групи [5].
О.О.Стрельнікова	процес, що передбачає сукупність регулюючих заходів та самоорганізації суспільства, спрямований на підвищення ступеня активної участі в житті суспільства індивідів або груп із всіма особливостями їхніх демографічних, економічних, політичних і культурно духовних характеристик [45].
Л.Міщик	процес збільшення ступеня участі всіх дітей у соціальному житті та різних програмах [25].
Л.А.Калініна	політика та процес, який передбачає отримання більших можливостей у навчанні та соціальному житті для усіх людей і також для дітей з інвалідністю [17].

Ю. Р.Мельник	забезпечення того, щоб усі діти й дорослі могли брати участь у житті громади як рівноправні члени, яких поважають і які роблять свій внесок у розвиток громади та суспільства [40].
Н. В.Клименюк	процес рівного співіснування в освітньому середовищі людей і, перш за все, дітей з різними потребами [18].
Національна Асамблея Інвалідів України	це політика і процес, які забезпечують повну участь усім членам суспільства в усіх сферах життєдіяльності.

Відтак, більшість науковців вважають, що соціальне включення є саме процесом збільшення отримання будь-яких благ в контексті соціальної спільноти. При цьому по різному інтепретували групи такого включення. Зокрема, Л. Міщик вказує тільки дітей, а Н.В. Клименюк розглядає його як процес рівного співіснування різних груп дітей у освітньому середовищі. Ю.Р. Мельник відмітила, що твердження стосується як дорослих осіб, так і дітей. По-друге, включила таких індивідів у рівні можливості з усіма громадянами у житті громади та її соціальної спільноти. Л.А. Калініна в свою чергу додала, що це явище є не тільки процесом, а й політикою забезпечення отримання рівних можливостей усіх категорій населення включаючи інвалідів [19].

У рубриці інклюзивної політики на Урядовому порталі зазначено, що «інклюзія – це процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, у тому числі людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (люди похилого віку, вагітні жінки, тощо)» [12].

Журналістикознавці Н. Островська та К. Шендеровський відзначають, що «поняття інклюзії (англ. inclusion – включення, франц. inclusif – той, хто включає в себе, лат. include – заключаю, включаю) означає процес політики та практики активної включеності в суспільні відносини всіх громадян, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних,

національних та інших особливостей, різноманітності. Концептуальний смисл інклюзії завжди слід розглядати у зіставленні всіх чотирьох процесів суспільного розвитку, а саме: виключення, сегрегації, інтеграції та, власне, включення (інклюзії)» [30, с. 108].

Так, зокрема доцільно говорити про «інклюзивне прийняття рішень – це процес максимального врахування інтересів громадян, де всі учасники мають змогу вільно й відкрито долучатися до прийняття рішень, що їх стосуються, без жодних утисків чи приниження. Передумови забезпечення сприятливих умов для інклюзивного прийняття рішення: верховенство права, дотримання основних демократичних принципів, політична воля, сприятливе законодавство, чіткі процедури, довгострокова підтримка та ресурси для сталого громадянського суспільства і спільний простір для діалогу та співпраці» [27, с. 8]. Як зауважують науковці, інклюзивний підхід до прийняття рішень виник як чинник рівності всіх людей. Відтак, логічним є усвідомлення того, що політика та послуги, розроблені з метою забезпечення прав осіб з інвалідністю та їх залучення в усі сфери життя суспільства, має вибудовуватися з урахуванням досвіду тих, на кого вона зорієнтована. Такий підхід порушує проблему очікувань, які має суспільство щодо людей з інвалідністю, позиціонуючи їх як активних учасників власного життя, а також сприяє посиленню їхніх прагнень та позитивного бачення себе та суспільства [27, с. 18].

Відтак, інклюзія є процесом, який передбачає сукупність регулюючих заходів та самоорганізації суспільства, спрямований на підвищення рівня активної участі в житті суспільства індивідів та всіх верств населення з особливостями їхніх демографічних, економічних, політичних і культурно-духовних характеристик. 12 грудня 1997 р. у резолюції генеральної асамблеї ООН зазначався принцип доступності сформульований на засадах дотримання прав людини. Пріоритетним завданням стало сприяти забезпеченню рівних можливостей для осіб із обмеженими можливостями здоров'я. Цей принцип

зумовлює перенесення акцентів із медичних аспектів інвалідності, піклування про осіб із психофізичними порушеннями, забезпечення їх захисту та надання допомоги в адаптації до навколишнього середовища на реформування самого соціуму, де особа з психофізичними порушеннями має змогу задовольнити свої потреби [19]. Тобто, змінюються позиції в осмисленні процесів інклюзивності, відбувається трансформація розуміння самого явища та його інтерпретації в суспільній свідомості. Наразі питання інклюзивності тлумачиться з позиції адаптації суспільства. Тому на сьогодні активно використовується поняття *«інклюзивне суспільство»* як таке, що не фокусується на будь-яких відмінностях соціальних груп та забезпечує рівність можливостей [54, с. 42].

Як зауважують дослідники Н. Островська та К. Шендеровський, інклюзія (або включення) – це одна із чотирьох основних концепцій суспільного розвитку (відповідно й ухвалення рішень). Це реальний суспільний системний та комплексний процес, що характеризується показниками мінімізації практик та наслідків виключення, сегрегації та невинуватої інтеграції людей з головною якістю – інклюзивність (англ. – *inclusiveness*): «включення багатьох різних типів людей і ставлення до них усіх справедливо і однаково» («the quality of including many different types of people and treating them all fairly and equally». Cambridge University Press, 2021).

Тож інклюзію доцільно розглядати як єдиний сучасний процес політик та різноманітних практик якісного розвитку та оздоровлення українського суспільства, що тосується всіх і кожного, формується на різних рівнях людської взаємодії. Для інклюзивності не може бути винятків [38, с. 108-109]. Цікавою та слушною є інтерпретація процесу інклюзії дослідниками в контексті сучасних умов, а саме корона-кризи-2019. Відтак, вчені подають думку високого представника ЄС Жозепа Борреля, який відзначає, що пандемія та її соціально-економічні наслідки матимуть непропорційний та шкідливий вплив на права жінок, дітей та літніх людей, усіх осіб, які належать до вразливих

груп, зокрема біженців, мігрантів, переміщених осіб, ці явища лише поглиблюють нерівність, що вже була до удару кризи. Відповідно всі заходи, спрямовані на боротьбу із пандемією, мають здійснюватися із урахуванням потреб людей, які піддаються ризику маргіналізації, ксенофобії, расизму, або будь-яких інших форм дискримінації. Ці люди мають бути захищені від будь-яких проявів сексуального або гендерного насильства, отримавши рівний доступ до медичних послуг [30, с.109].

Тобто, на сьогодні значно розширилися межі розуміння явища включеності, суспільство стало глибше усвідомлювати цю проблему і нині зорієнтоване на налагодження різних механізмів реалізації та втілення якісного включення в соціальні процеси всіх категорій. Втім, варто відзначити, що дискримінацію до осіб з інвалідністю засвідчує ретроспектива ставлення до них суспільства. Ще з античних часів громадянське право детермінувало визнання цих осіб як неповноцінних, недієздатних громадян, які потребують опіки. Так, законодавство давньогрецької Спарти передбачало виявляти фізично неповносправних дітей і відокремлювати їх від здорових, оберігаючи в такий спосіб державний устрій і сповідуючи ідею «фізичної повноцінності» своїх громадян. «Нехай в силі буде той закон, що жодної каліки-дитини годувати не варто» – такі свідчення тогочасного ставлення до інвалідів залишив римський філософ Аристотель [19].

Неповноцінність і непотрібність людей з порушеннями було визнано в основах Римського права. «Ми вбиваємо калік і топимо дітей, які народжуються слабкими й потворними. Ми вчиняємо так не через гнів та досаду, а керуючись правилами розуму: «відділяти неприродне від здорового» – таке право обстоював у Давньому Римі Сенека. Саме римський суд, встановивши інститут опікуництва над людьми з обмеженнями, став у подальшому зразком для вироблення законодавчих норм стосовно фізично та психічно неповносправних. Римське право, яке стало основоположним у законодавстві більшості європейських країн, закріпило юридичний статус

повної безправності людей з обмеженнями майже до 20-го століття. Законодавство захищало «повноцінну більшість» від «неповноцінної меншості», жорстко фіксуючи обмеження громадянських прав інвалідів [19].

З метою втілення принципів інклюзивності та захисту прав осіб із інвалідністю 13 грудня 2006 року Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Конвенцію про права осіб з інвалідністю. Її підписали та ратифікували майже всі країни світу, у тому числі й Україна. Координацію заходів, що здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, щодо імплементації та реалізації цієї Конвенції в нашій країні забезпечує Міністерство соціальної політики України [12].

Конвенція ООН про права інвалідів [20]. Відкрита для підписання державами-учасницями 30 березня 2007 року. Вона є першим в історії міжнародним документом, який має обов'язкову юридичну силу. Ця Концепція визначає обов'язки держав підтримувати, захищати та забезпечувати права людей з інвалідністю в усьому світі; та визнає факт, що люди з інвалідністю та працездатне населення разом становлять людство. Цей документ є міжнародною угодою прав людини, який укладений особами з інвалідністю для людей з інвалідністю, зокрема тих, які мають багаторічні фізичні, інтелектуальні, сенсорні порушення, труднощі в навчанні і які у своєму житті можуть стикатися з перешкодами у прагненні брати рівноправну участь у суспільному житті. Конвенція визнає рівні права людей із інвалідністю з усіма іншими представниками соціуму, а саме: право на свободу, повагу, рівність та гідність. Ця конвенція не є паперовою «декларацією», яка зобов'язує уряди вживати дій для усунення бар'єрів і забезпечення особам з інвалідністю справжньої свободи, гідності та рівності, зокрема:

- рівність перед законом без дискримінації;
- прийняття власних рішень;
- повага до родинного життя;

- свобода від експлуатації, жорстокості та насильства;
- інклюзивна освіта;
- гідний рівень життя;
- підтримка участі у житті суспільства та спільноти;
- доступне фізичне середовище та інформація [20, с. 24].

Варто нагадати, що права осіб з інвалідністю, як і всіх інших людей, були закладені та прописані у Загальній декларації прав людини 1948 року. Конвенція не надає особам з інвалідністю «нових» прав людини, однак є одним із механізмів дотримання цих прав у повсякденному житті. Якщо країна підписує Конвенцію, то це означає, що вона погоджується з її змістом. Ратифікація Коцєпції передбачає дотримання закладених у ній положень та внесення відповідних змін до національного законодавства з метою забезпечення дотримання прав людей з інвалідністю [27, с. 24].

У контексті досліджуваної теми доцільно звернутися до Стратегії Ради Європи про права осіб з інвалідністю на 2017-2023 роки [44]. Згідно з зазначеною стратегією Рада Європи сприяє, захищає і контролює здійснення прав людини для всіх, в тому числі осіб з інвалідністю. У цьому документі викладено пріоритетні напрямки Ради Європи в цій сфері на період 2017-2023 років. Цей документ надає вказівки і підтримку для держав-членів та інших зацікавлених сторін з питань політики, діяльності та заходів щодо забезпечення реалізації пріоритетів на національному та місцевому рівнях.

Особи з інвалідністю мають право на доступ і користування всім спектром прав людини, гарантованих Європейською конвенцією про захист прав людини, Європейською соціальною хартією та Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про права осіб з інвалідністю (Конвенція¹), а також всіма іншими міжнародними документами з прав людини, нарівні з іншими

Ця Стратегія спрямована охопити всі громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права. Вона встановлює зобов'язання Ради Європи та її держав-членів зробити права реальністю для всіх осіб з

інвалідністю, незалежно від ступеню тяжкості інвалідності. Це включає в себе дітей і молодих людей з інвалідністю, незалежно від їхнього розміщення та без дискримінації, відповідно до Стратегії Ради Європи з прав дитини на 2016-20212 роки і Конвенції ООН про права дитини.³ Це також включає в себе осіб похилого віку, відповідно до рекомендацій Ради Європи щодо розвитку прав людини осіб похилого віку.

Обов'язковим є постійна консультація та активне залучення осіб з інвалідністю різного віку через їхні представницькі організації до роботи урядів держав-членів, як це передбачено Конвенцією. Велике значення має участь і внесок національних правозахисних установ, органів з питань рівності і омбудсменів, їхніх регіональних і міжнародних мереж. Це дозволить поліпшити спрямування і реалізацію Стратегії відповідно до пріоритетів і принципів Конвенції. Рада Європи буде прагнути до збільшення цієї співпраці в усіх сферах своєї діяльності [20].

Відтак, інклюзія (включення) – це реальний суспільний системний та комплексний процес (політики та практики) на цінностях прав людини, без винятків та спрощень, без демагогії та виправдування, який піддається аналізу, моніторингу та оцінюванню, бо є раціонально-сенситивною практикою людини – родини – громади – спільноти – суспільства в реальних умовах розвитку України [30, с. 109].

Отже, питання інклюзії на сьогодні є одним із актуальних аспектів розвитку та становлення демократичного сучасного суспільства, яке зорієнтоване на підтримку та поглиблення рівних прав та можливостей. Відповідно, такі трансформації у цьому напрямку потребують низки різнорідних наукових досліджень та вивчення розмаїтих практик з метою упорядкування та систематизації закономірностей та тенденцій удосконалення соціуму.

1.2 Соціальна інклюзія та проблема інклюзивного міста

Явище інклюзії має широкий спектр втілень. Так, у науковій думці це поняття та суміжні з ним розглядають у різних площинах. Зокрема, у педагогічній воно осмислюється крізь призму інклюзивної освіти, освітнього середовища, інклюзивного освітнього середовища. Соціальна парадигма – соціальна інклюзія, інклюзивне суспільство, у той час, як соціально-психологічна – добробут, психологічне благополуччя та суб'єктивне благополуччя. Варто відзначити, що в українських реаліях найбільш вивченим є педагогічний аспект цих понять. Із прийняттям нового Закону «Про освіту» 2017 року в Україні почали говорити про інклюзивне навчання та особливі освітні потреби дітей з інвалідністю, дітей мігрантів, які можуть не володіти державною мовою, і дітей з ЛГБТ-спільноти, які можуть зазнавати цькування, і дітей з ромських та інших національних громад чи етнічних спільнот. Хоча вже помітна тенденція до поширення терміну на інші сфери соціальних відносин та охоплення все нових так званих уразливих до дискримінації груп та маломобільних груп населення [30, с. 109].

Так, на сьогодні вирізняють етапи становлення інклюзивного навчання. Суспільно-політичні та соціокультурні процеси, що відбувалися в країні на шляху входження до європейського освітнього простору, призвели до виокремлення кількох етапів розвитку освіти дітей із особливими потребами [19].

I етап (1991 – 2000 рр.) функціонування української системи спеціальної освіти розпочався з ратифікації міжнародних документів щодо дотримання прав людини, а також визнання в основних законодавчих актах України права на здобуття освіти всіма громадянами. Основна тенденція I етапу – «державоцентриська» освітня система з прикметними ознаками інституалізації та жорсткої регламентації освітнього процесу у спеціальних навчальних закладах [19].

II етап (2001 – 2010 рр.) розвитку системи освіти осіб з особливими потребами характеризується спробами переведення закладів спеціальної освіти в режим випереджувального інноваційного поступу та значною активізацією стихійного інтегрування дітей з особливими потребами до загальноосвітніх навчальних закладів [19].

III етап (2011 р. – донині) характеризується основною тенденцією в освіті дітей з особливими потребами, що полягає в оптимізації спеціальних навчальних закладів та впровадженні інклюзивної освіти на теренах України. Вагомим надбанням цього періоду є впровадження інклюзивної освіти: системи освіти, що передбачає надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу за місцем проживання. Невизначеність на державному рівні законодавчо-нормативних та організаційно-фінансових механізмів інклюзивної освіти значно стримує цей процес. Нині важливою умовою системного реформування освіти дітей із особливими потребами є комплексне розв'язання завдань, пов'язаних із нормативно-правовим, організаційно-фінансовим, кадровим, науково- та навчально-методичним забезпеченням їхнього навчання та виховання [19].

Розкриваючи питання соціальної «інклюзії», слід звернутися до осмислення явища «ексклюзія». Принагідно відзначити, що цьому питанню присвячена низка вітчизняних та зарубіжних вчених.

Таблиця 2.

Підходи до визначення поняття «ексклюзія»

Автор	Визначення
В.Г.Городяненко	механізм соціального розмежування (відмежування) осіб або груп з нерівними можливостями та життєвими шансами, а також неможливість участі в соціальних мережах обміну ресурсами [11].
О.М.Дікова-	певні обмеження, бар'єри щодо входження в інтегроване

Фаворська	соціальне середовище [10].
Ю. Б.Савельєв	брак участі в основних видах діяльності суспільства [38].
А. Ю.Савицька	процес, що призводять до кризи чи розриву соціальних зв'язків індивідів з суспільством [39].
Європейська комісія	ситуація, коли люди мають перешкоди для повноцінної участі в економічному, соціальному і громадському житті і (або) коли їхній дохід та доступ до інших ресурсів (особистих, родинних, соціальних та культурних) є настільки неадекватним, що заважає їм мати життєві стандарти та якість життя, які вважаються прийнятними у тому суспільстві в якому вони живуть. У таких ситуаціях люди часто не можуть повною мірою користуватись своїми фундаментальними правами [57].

Термін соціальне виключення є логічно обернений соціальному включенню. Автори по-різному ставляться до трактування цього терміну. В.Г. Городяненко відмітив, що це процес розмежування соціальних груп з нерівними можливостями між собою з неможливістю участі у соціальному житті таких індивідів. О.М. Дікова-Фаворська позначила тільки, що це наявність бар'єрів для різних індивідів у житті, з чим не можна не погодитись. Ю.Б. Савельєв сказав, що це брак участі таких людей в основних видах діяльності. Це твердження на нашу думку є некоректним або неповним, адже через не змогу з різних на те об'єктивних причин долучатися до діяльності соціального середовища, дефіцит участі такого прошарку людей буде завжди. А.Ю. Савицька дослідила, що це явище є процесом, яке невідворотно призводить до соціального розриву індивіда і суспільства. Найбільш точно дане твердження розкрито Європейською комісією, яка розкрила даний термін і зі сторони прав [21].

Простежуємо, що досить велика кількість науковців досліджують ці поняття в контексті соціальної, фінансової, політичної чи освітньої сфер життя. На нашу думку, ці поняття недостатньо розкриті, особливо з точки зору сучасного менеджменту соціальних спільнот. Тому вважаємо, що соціальна інклюзія – це процес, за допомогою якого всі соціальні групи, незалежно від віку, статі, стану здоров'я та інших факторів, повністю та цілісно інтегруються в суспільство як рівноправні члени суспільства з рівними можливостями жити повноцінним життям.

У той час як соціальна ексклюзія – це процес, коли люди піддаються певним обмеженням і бар'єрам у доступі до певних ресурсів чи соціально значущих благ у різних сферах життя, що призводить до розриву соціальних зв'язків із суспільством і власними громадянами, що унеможливорює користуватися всіма індивідуальними правами людини і громадянина. Соціальна ексклюзія пов'язана з проблемами нерівних можливостей певних груп людей у суспільстві (інвалідів, людей похилого віку, етнічних меншин тощо). Крім того, детермінанти нерівності можливостей включають гендерну нерівність, яка відображається на доступі до владних структур, сферах зайнятості, доходах і власності [21].

Соціальна інклюзія є важливою в контексті державного управління та є необхідною умовою для подолання нерівності, досягнення свободи та нової якості життя громадян у всіх сферах. Таким чином, у ході дослідження було створено класифікацію міського тіла та ідентифіковано всіх його учасників з інклюзивним характером.

Таблиця 3.

Класифікація суб'єктів інклюзивного міста [21].

Класифікація суб'єктів інклюзивного міста	
Соціальні групи	За віком
Інваліди	Діти ясельного віку
Безробітні	Діти дошкільного віку

Багатодітні сім'ї	Школяри
Люди різного віросповідання	Молодь до 35 років
	Люди від 35 до 60 років
Національні меншини	Люди похилого віку від 60 років

Отже, суб'єктом інклюзивного міста є всі його мешканці. Найбільш уразливими є такі групи: діти, люди похилого віку та особи з інвалідністю. За даними Державної служби статистики України, вивчивши оцінку чисельності наявного населення України станом на 1 грудня 2019 року, відзначимо що дітей – 15,4 %, літніх людей – 16,8 %, людей з інвалідністю – 6,1 %, разом цифра становить 38,3 %. [31]. Саме ця частка населення потребує якісного та рівноправного співіснування в соціальному, культурному та політичному середовищі.

Задоволення потреб і досягнення цілей громади фактично означає функціонування та розвиток колективу людей. Суб'єктом і одночасно об'єктом управління є колектив людей – громада, тобто громада села, селища, району, міста, країни, світове товариство, а також суб'єкти громадянського суспільства, у тому числі недержавні (у тому числі об'єднані спільними інтересами) організації, професійні, конфесійні, корпоративні та інші об'єднання. В умовах змішаної формації саме вони визначають, стверджують, контролюють та оцінюють прямим або представницьким способами [21].

- цілі суб'єктів громадянського суспільства, у тому числі органів публічного управління, стратегічні програмні рішення з їх досягнення;
- шляхи задоволення потреб колективу та вирішення значущих для спільноти поточних проблем;
- результативність і ефективності публічного управління [18].

Населення міста виступає вузловою точкою територіально-економічного розвитку держави, адже в містах виробляється основна частина національного валового продукту, вони є головними донорами місцевих і державних

бюджетів, центрами розробки та впровадження високих промислових і гуманітарних технологій.

На сьогоднішній день міста виступають важливими елементами соціально-економічного розвитку держави, адже в них виробляється основна частина національного валового продукту, вони є центрами розробки та впровадження високих технологій. Проте проблемам публічного управління сучасного міста приділено мало уваги в науковій літературі.

О. Бойко -Бойчук зазначає, що «місто – значний за розміром населений пункт, адміністративний, торговельний, промисловий і культурний центр. Виокремлений природний простір, який містить штучні рукотворні простори (економічний, соціокультурний тощо) існування та життєдіяльності територіальної громади міста» [4, с. 177].

Л. Бакалова стверджує, що «місто є суспільно-просторовими формами буття суспільства, які концентрують великий людський, виробничий, освітній, культурний, науково-технічний, управлінський та інші потенціали» [2, с. 184].

Я. Верменич визначає, що «кожне місто є природно-техногенним комплексом, складовою частиною ландшафтної сфери, перетвореної зусиллями багатьох поколінь людей. Його основу становлять техногенні комплекси – оборонні вали, рови, стіни, житлові будинки, промислові і культурні споруди, водосховища з греблями, мости тощо. Але загалом місто – це не лише вписані в природний ландшафт споруди різного призначення, а й своєрідні форми співжиття людей, осередки цивілізації, центри культурного притягання» [7].

Вчений З. Сіройч характеризує місто як історично сформовану, соціально та економічно розрізнену, щільно збудовану та просторово сконцентровану поселенську одиницю, що має законодавчо визначений статус і являє собою складну територіальну суспільно-економічну систему [22].

О. О. Фурса дає наступне визначення: «місто — населений пункт, віднесений відповідно до законодавства держави до категорії міст. У ньому

сконцентрована значна кількість населення, яке переважно зайняте у сфері промислового виробництва, транспорту, торгівлі, соціального обслуговування, науки, культури. Місто має свою територію, окреслену порівняно стійкими межами» [51, с. 123-124].

Отже, єдиного способу визначення поняття «місто» немає. Здебільшого містом вважається специфічне поселення, жителі якого не займаються сільським господарством. Вважаємо, що це визначення не розкриває всієї суті поняття «місто», оскільки приналежність мешканців до сільського господарства може визначатися характером і характеристиками ресурсного потенціалу та конкретною ситуацією на місцевому ринку праці, але не може характеризувати поняття «місто».

Концепція «інклюзивного міста» на сьогодні мало досліджена. Проаналізувавши зарубіжний та вітчизняний досвід науковців. Про «місто» та «інклюзивність», ми вважаємо, що *інклюзивним містом* є те – яке має Доступне та комфортне місце для людей різного віку, статі, національності, віросповідання, соціального статусу, різні фізичних та фінансових можливостей [21].

Тут доцільно також наголосити на такому понятті, як «інклюзивний простір», що охоплює у тому числі й інклюзивне місто і під яким розглядають загальнодоступний суспільний простір [43, с. 40].

Роль місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в управлінні містом є найбільшою, адже полягає в розробці програм соціально-економічного розвитку міста; стимулюванні збільшення і використанні трудового, науково-технічного та інтелектуального потенціалу міста; підтримці і розвитку соціальної та виробничої інфраструктури [21].

У контексті обраної теми слід наголосити й на понятті «інклюзивний регіон», тобто регіон, у якому створено умови ефективного соціально-економічного розвитку місцевої спільноти. Незважаючи на актуальність, питання інклюзивного розвитку на регіональному та місцевому рівнях в

Україні знаходяться на початковій стадії досліджень. Значно нижчий ступінь розробленості та наукової глибини вивчення, ніж для національного і глобального рівнів, дослідження інклюзивного розвитку для регіону мають й у світовому науковому просторі [43, с. 40].

Місцеві органи виконавчої влади та місцеве самоврядування виконують адміністративну функцію, яка полягає в розробці та прийнятті нових нормативно-правових актів, в тому числі спрямованих на інклюзивний розвиток міст. Економічна функція полягає в формуванні місцевих бюджетів; управління торгівлею, транспортною сферою тощо. Політична функція полягає в наданні органам місцевого самоврядування прав прийняття певних нормотворчих і виконавчих актів, чинних у межах підвідомчих їм територій. Соціальна функція здійснюється шляхом регулювання ринку праці, забезпечення населення об'єктами соціальної інфраструктури. Саме ця функція найкраще дозволяє місцевій владі стимулювати розвиток інклюзивного міста шляхом забезпечення рівного доступу до міста всіх громадян, що проявляється у створенні комфортних та безпечних умов життя. Інформаційна функція сприяє наданню населенню вичерпної та достовірної інформації та забезпечує прозорість влади. Контрольна функція полягає в моніторингу рівня життя населення [21].

Суб'єкти господарювання виконують економічну та соціальну функції. Економічна функція полягає в оптимізації зайнятості населення міста та можливості фінансувати проекти, які сприяють створенню інклюзивного міста. Соціальна функція передбачає забезпечення безпечного життя суб'єкти господарювання, раціонально використовувати природно-ресурсний потенціал міста та не допускати забруднення навколишнього середовища, тобто використовувати очисні споруди, утилізувати та перероблювати відходи [21].

Необхідно встановлювати значущі для міста цілі та завдання інклюзивного розвитку та реалізовувати їх спільно з усіма суб'єктами управління містом. Всі зацікавлені сторони мають брати активну участь в

управлінні містом, що передбачає розробку і застосування таких конкретних рішень, які дозволять кожній людині мати вільний доступ до всіх благ міста [21].

Отже, сутність таких понять, як «інклюзія» та «ексклюзія», можна охарактеризувати з точки зору їх впливу на формування підходів у міському громадському управлінні. Виходячи з цього, уточнюємо поняття «інклюзивні міста», які пропонуємо трактувати як доступні та комфортні середовища проживання людей різного віку, статі, національності, віросповідання, соціального статусу та фізичних властивостей та ін. При цьому слід наголосити, що питання інклюзивного міста є надміру вагомим, а відтак, потребує систематичного осмислення цієї проблеми і на рівні широкої аудиторії крізь призму медійного дискурсу.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА У ПОРУШЕННІ ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОГО МІСТА

2.1 Функціональні характеристики регіональних медіа у суспільних процесах

Медіа є своєрідними провідниками новацій та сучасних тенденцій тих чи інших суспільних процесів. Зважаючи на сьогоднішні питання інклюзії у всьому спектрі його застосування є важливим суспільним процесом така спроба вивчення аналізу медіаконтенту є доцільною, оскільки саме ЗМІ сприяють розголосу та поширенню цих понять/процесів у громадській думці. Особливу увагу доцільно звернути саме на регіональний дискурс, адже таким чином маємо змогу простежити рівень сформованості інклюзивного міста. Охарактеризувавши поняття «інклюзія», «ексклюзія», «інклюзивна освіта», «соціальна інклюзія», «інклюзивне місто» простежимо рівень їх застосування у мес-медійному дискурсі.

Поділ преси за територіальною ознакою почали впроваджувати наші західні сусіди з Польщі. Польські медіазнавці до 1998 року виділяли таку структуру:

- міжнародна;
- загальнонаціональна;
- регіональна;
- локальна;
- сублокальна [38].

Регіональною тоді вважали пресу, діапазон якої був менший ніж, загальнонаціональний, але більший, ніж воєводський. Преса, яка поширювалася в межах одного воєводства локальна. Відповідно сублокальною називали пресу, що охоплювала меншу територію, ніж одне воєводство. Такий поділ втратив свою актуальність після січня 1999 року коли

набув чинності новий адміністративний устрій Польщі. Регіональною почали називати пресу яка поширюється не менше ніж одне воєводство тоді як локальними вважають видання які обіймають менше ніж одне воєводство але, що найменше один повіт. Із сублокальних медіа утворилися окремі групи міські чи в межах одного житлового масиву або парафіяльного приходу [38].

Подібний поділ пропонують і українські науковці. Взявши за основу тематичну масштабність та рівень охоплення аудиторії, М. Недопитанський поділив періодику на загальнонаціональну і регіональну. Місцеві видання, на думку дослідника, «мають бути приземленими, тобто не цуратися суто побутових тем: «ціни на місцевому базарі», «рейтинг побутово-розважальних закладів», тощо. Проаналізувавши досвід інших країн, типологію М.І. Недопитанського [38], можна дещо розширити і розділити українські медіа на [38]:

- міжнародні ,
- загальнонаціональні,
- регіональні(покривають повністю одну і більше областей),
- локальні – у межах одного населеного пункту (місто, село, район),
- сублокальні – менше ніж один населений пункт або окрема організація (окремий район у населеному пункті).

Регіональні медіа є елементами культури громадянського суспільства та відповідають за формування колективного мислення на місцях. Сьогодні головним пріоритетом є їх завдання такі як: збереження історичної свідомості жителів краю, розвиток іміджу регіону, який зберігає етнічні особливості краю та продовжую національну ідею [16].

Польська дослідниця Йоланта Кемпа-Ментрак виділяє такі функції місцевих медіа [16].

- пізнавальна (забезпечення знання навколишньої дійсності);
- функція переконання (роз’яснення відповідних суспільних зв’язків та стосунків);

- контролю (за соціальними, політичними, економічними структурами);
- мотивації (стимулювання людей до різних форм діяльності);
- інтеграції (інтеграція людей в суспільство, гуртування їх навколо важливих питань);
- соціалізації (навчати на позитивних цінностях і зразках поведінки);
- розваги [55, с. 9-10].

Однією з важливих умов для якісної роботи регіональних медіа, на думку дослідників, є розвиток місцевого самоврядування. Україна тільки вступає на шлях децентралізації усіх важливих державних процесів, натомість у сусідній нам Польщі розвивають владу на місцях ще з 1990-х років. У березні 1990 року польський сейм прийняв закон про місцеве самоврядування. Тоді було ліквідовано орган цезури, спрощено систему реєстрації нових видань. Це дало поштовх до розвитку не тільки загальнонаціональних, а й регіональних і локальних ЗМІ. Місцева преса стала невід'ємним елементом у будові громадянського суспільства. Вона взяла на себе відповідальність за долю місцевих мешканців і за формування образу малих Вітчизн (*małych Ojczyzn*). Польські медіадослідники пишуть, що з розвитком місцевого самоврядування регіональні медіа стали елементом культури громадянського суспільства, а свобода слова – реальним фактом. Піонерами незалежної преси у Польщі були Громадські комітети. Нові видання, як і раніше, фінансували фізичні особи, організації чи політичні партії. Та найбільше друкованих ЗМІ поширювали за кошт місцевих громад. За гроші платників податків намагалися якомога краще проінформувати про все, що відбувається на місцевості. У такий спосіб якісна місцева преса ставала складником культури громадянського суспільства, яке польські медіадослідники визначають як «простір, що є поміж родиною, державою та вільним ринком. У цьому просторі громадяни провадять постійний діалог, результатом якого є розв'язання суспільних потреб для спільного добра» [58, с. 193].

В Україні наразі лише йдеться про прийняття законів, які б сприяли децентралізації усіх державних процесів. Тим часом, принаймні частина нашої держави, потерпає від культурного імперіалізму. У південно-східному регіоні України роками свою мову і культуру нав'язує сусідня держава. Популяризуючи російські фільми, виконавців, шоу, місцеві (і не тільки) медіа популяризують культуру іншої країни, а найголовніше – її цінності. Як наслідок – загострення ситуації на півдні та сході країни, воєнні дії. Про загрозу політичному устрою держави науковці писали ще задовго до подій 2014-го року. Зокрема про те, що ідея федералізації неабияк підбурює населення окремих регіонів. Такий устрій може бути успішний у Європі чи Північній Америці, де діє принцип «регіоналізму співробітництва». У нас же, зважаючи на історичні і геополітичні особливості, лише сама ідея федералізації може породити конфліктогенний, відцентровий регіоналізм. Щоб запобігти маніпуляціям у ЗМІ, варто було б на загальнодержавному рівні подбати про збереження культурних особливостей кожного регіону, сприяти взаємоповазі держави і регіону відповідно до норм Європейської Хартії регіоналізму [16].

Дослідники питання національної свідомості українського суспільства переконують, що не слід недооцінювати стійкості місцевої культури. Кожному суспільству властиве колективне мислення, яке можливе завдяки аналізу притаманних йому системи цінностей, уявлень та інших форм виявів духовного життя [8, с. 13]. Чи не найголовнішим компонентом колективного мислення у будь-якій суспільній структурі виступає категорія історичної свідомості, яка розцінюється окремими дослідниками як найвища духовна і етична цінність, що акумулює у собі «пануючі уявлення про світ і місце в ньому людини, про суспільство, що розглядається крізь призму простору і часу» [8, с. 27]. Саме історична свідомість забезпечує спадковість поколінь, створює необхідні умови «для культурного, соціально-етнічного

самовизначення народу, для визнання ним себе як особливої етнічної спільності, як особливої цілісності» [8, с. 13, 28].

Формування і збереження історичної свідомості – одне із завдань регіональних медіа. Саме вони б мали створювати медіапродукцію (фільми, музику, програми) на місцях. Це завдання, з одного боку, спрощує, з іншого – ускладнює активний розвиток Інтернет комунікації. Інформація, що ще кілька років тому була доступна лише в локальному чи сублокальному середовищі, сьогодні легко за кілька хвилин може вийти в загальноукраїнський комунікаційний простір. Інтернет поступово змінює усі попередні розуміння функцій місцевих медіа. Поняття місцевий поступово втрачає означення «обмежений». Традиційні ролі відправника і одержувача інформації змінилися [58, с. 23].

З іншого боку, розвиток Інтернету сприяє уніфікації інформаційного ринку. Тексти втрачають свою мовну, культурну, історичну особливість. Збереження їх – робота для регіональних медіа, що своїми текстами мають протистояти глобалізації суспільства, його космополітичним настроям. Адже відкрите суспільство небезпечне тим, що його представники втрачають колективну пам'ять. А це – мова, релігія, історія, традиції, які визначають систему поведінки людини. Бельгійський геополітик і публіцист Р. Стойкерс пише, що люди повинні мати «країну-колиску» та власні слова, які є частиною їхньої інтимної ідентичності, яка об'єднує за допомогою «давньої історії» або пам'яті, що проявляється в правдивій історії, в піснях, віршах і романах, які належать їм, а не імпортуються [33]. На противагу глобалізму, який сприяє уніфікації, одноманітності світових соціальних структур, економіки та культури, регіоналізм також передбачає збереження соціокультурної специфіки регіонів і їхнього місця в світовому поділі праці [52, с. 5, 6].

З іншого боку, регіони можуть як дбати про збереження своєї соціальнокультурної специфіки, так і наполягати на підвищенні власного соціального статусу в державі [52, с. 4]. Відповідна нерівність регіонів із часом

може призвести до внутрішньодержавних конфліктів. Такі прояви регіоналізму характерні для українського суспільства. Недопустити розпорошення національної ідентичності мали б, зокрема, і місцеві медіа. Продукуючи свої повідомлення, вони повинні наповнювати їх інформацією, яка б об'єднувала аудиторію навколо спільних цінностей. Розвиток локальної культури залежить не тільки від місцевих медіа, а й від влади, громадських об'єднань та окремих громадян.

Науковці зазначають, що особливо небезпечною тут є місцева бюрократична і бізнесова верхівка, яка, аби вберегти своє домінування, може спекулювати на етнічних і етногеографічних особливостях регіону, створювати навколо них надумані проблеми, щоб виглядати для місцевого населення захисником від диктатури центру [30, с. 10]. Тому місцеві медіа мають охороняти демократію на найнижчому рівні. Чим далі від великих міських осередків, тим більше значення для місцевої громади мають повідомлення у медіа регіону. Медіа не можуть бути «рупором» посадовців. Журналісти на місцях мають відстоювати свободу слова і переваги демократичного суспільства, де громада обирає владу, а та, відповідно, підзвітна їй. Саме за допомогою регіональних медій органи місцевої влади можуть стати не просто адміністративною інституцією, а органом, що працює на благо громади [58, с. 196].

Основним союзником місцевих медіа є неурядові, суспільні і культурологічні організації. Адже у них спільна справа – побудова громадянського суспільства в межах регіону. Регіональні медіа завжди мають бути на боці місцевої громади, презентувати її проблеми і потреби перед владою. На сторінках видань чи в ефірах теле- і радіокомпаній якнайкраще видно, наскільки активна тамтешня громада. Медіа мають виховувати в мешканцях потребу самоорганізації, ініціативи та громадської активності, дати їм можливість повірити у свої сили [58, с. 197].

Варто сьогодні говорити про такі категорії, як «ментальний злам», «природа авторитету», давати приклади ескези і самообмеження, відходити від «плачучого» коду, атмосфери руїни, плебейства тощо.

Натомість регіональні видання часто можуть нехтувати справжніми потребами місцевих мешканців, працюючи лише в інтересах окремих олігархів-власників чи влади. Журналістикознавець Ю. Фінклер пише про дві моделі видавничої поведінки стосовно регіональної преси України.

1. У засновниках видання – орган державного правління: «тут і в тематичному, і в творчому перетині кожен випуск формується з обов'язковим урахуванням соціального і політичного замовлення владної структури».

2. Замовником видання є недержавні особи, тоді значна частка інформації у медіа «належить саме соціальному замовленню аудиторії» [50].

Додамо, що недоліком другої моделі видань є велика кількість реклами та оголошень, які часто не дають змоги медіа виконувати свою функцію контролю та критики. Також власники комерційних видань, радіо чи телеканалів можуть використовувати їх задля власних інтересів, як-от: задоволення політичних амбіцій, тиск на конкурентів, промоція продукції тощо. Обидві моделі вказують на економічні чинники функціонування регіональних медіа: вони часто не можуть самостійно забезпечувати усі свої фінансові потреби. Орієнтація передусім на комерційний успіх сприяє утвердженню тенденції, коли медіа нехтуючи своїми основними функціями, створюють інформаційні повідомлення, які б першочергово розважали чи шокували [16].

В Україні місцева преса зазвичай не приносить великих прибутків. Тоді як світовий досвід показує – за кількістю проданого регіональні видання можуть конкурувати із загальнонаціональними. До прикладу, у Великобританії у 2004 році тираж усіх регіональних газет був понад вісім мільйонів, у цей час тираж одного з найпопулярніших видань в країні «Sun» – 8,9 мільйона [59, с. 302]. Збільшити аудиторію, а загалом і прибутковість

регіональних медіа можна, розширивши їхні комунікаційні платформи. Таку змогу дає, зокрема, розвиток Інтернет-технологій. У місцевих газет, радіо чи телеканалів з'являються інтернет-сайти. У такий спосіб медіа розширюють свою аудиторію. Щоправда, зміст таких сайтів часто повторює усе, що надруковано чи вже вийшло в ефір основного медіа. Тому схожі Інтернет-платформи зазвичай не існують як самостійні одиниці. Натомість закордоном поширена практика функціонування медіагруп, коли один власник може мати кілька регіональних видань на різних комунікаційних платформах. Приміром, у Великобританії це: «Reed Regional Newspapers», «East Midlands Allied Press», «Westminster Press». Об'єднання національних видань також можуть бути власниками регіональних газет, як-от: «Associated Newspapers», «United Newspapers», «The Trinity Mirror Group», «The Guardian Group» [59, с.302].

До проблем регіональної преси І.І. Паславський додає інертність її кадрів: «небажання до радикальних і сміливих впроваджень, до ризикованих експериментів і глибоких перетворень» [32, с. 224].

Згідно з німецькими медіадослідниками існують наступні недоліки місцевих видань:

- відносно молодий середній рівень працівників, а, отже, і менший досвід;
- вузький спектр тем (менше подій, тому відносно прості теми беруть верх над складними);
- порівняно звужено кількість жанрових різновидів (жанри, які вимагають більших затрат часу та коштів (як-от журналістське розслідування), менше розвинені);
- невелика кількість критичних матеріалів: журналісти обмежуються вже відомою інформацією чи тою, яка «лежить на поверхні», щоб зменшити конфлікт з місцевою елітою;
- в ефірному просторі переважає певна організаційна еліта,

- скорочення редакційного персоналу, велика кількість позаштатних працівників;
- більшість інформації – це повідомлення, а не власні, ексклюзивні теми [15, с. 312 – 313].

Увага дослідників до регіональних медіа за останні роки знизилась, хоча місцеві медіа постійно розвиваються. Для місцевої журналістики характерна близькість до споживача та перевага орієнтаційної та інтеграційної функцій. Для розвитку регіональних видань потрібні як достатні фінансові можливості, так і високий освітній та інтелектуальний потенціал працівників. Громадянське суспільство без вільної і незалежної місцевої преси не може існувати. Важливе завданням регіональних медіа в Україні – не дати громаді відділитися від спільного, твореного десятиліттями організму української держави, або ж пояснити відмінності між тим, що пропагують на загальнодержавному і місцевому рівнях. У цей час об'єднувальна функція місцевих видань є надто важливою для нашої країни [16].

Отже, місцеві медіа, що розвиваються, не можуть втрачати або ігнорувати особливості місцевої культури. Зважаючи на не типовість, місцеві медіа повинні будуть знайти регіональні "точки дотику" з рештою країни, щоб створити спільний національний дискурс. З іншого боку, ті хто приймає глобальний підхід як основу розвитку, можуть не тільки зменшити але й збільшити відмінності між різними регіонами.

2.2 Ретрансляція проблеми інклюзивного міста запорізькими регіональними медіа

Засоби масової інформації є ретранслятором усіх подій, які відбуваються в соціумі. Саме вони часто є тим рушійним чинником змін у суспільній свідомості та громадській думці, який спонукає до тих чи інших зрушень, трансформацій стереотипів та усталених сформованих часом уявлень про те чи інше явище. Тому важко переоцінити роль мас-медіа у порушенні питань

інклюзії. Особливого акценту на сьогодні потребує масове привернення уваги громадськості (її різних груп) до проблеми інклюзивного міста, адже такий тип урбаністичної структури зорієнтований на урахування потреб та потреб для суспільної включеності осіб різних категорій.

«Медіапростір складають потоки і мережі інформації, наповнені конструктами, що формують соціальний простір. Ці конструкти є змінюваними, вони наповнюються, формуються, змінюються на основі загальноприйнятих у суспільстві норм, проте вони можуть бути рухомими і медіа беруть активну участь у здійсненні таких змін. Сьогодні ці зміни виявляються у посиленні інтересу до антидискримінаційних практик у суспільстві загалом, та у мас-медіа зокрема... Журналістика через оприлюднення інформації легалізує рішення органів влади, фіксує інформацію у свідомості та змінює світоглядні уявлення та поведінку користувачів» [58, с.121].

Як відзначають науковці, медіа потрібно звернути увагу на такі чотири елементи, які ілюструють особливості сутності інклюзії:

- інклюзія є процесом політики та практики, адже вона є постійним пошуком ефективних шляхів задоволення індивідуальних потреб та суспільних інтересів. У такому підході до інклюзії людські відмінності розглядають як позитивне явище, що стимулює взаємодію людей із різними характеристиками (видимими та невидимими);

- інклюзія корелює з визначенням перешкод та їх подоланням, а отже охоплює проведення комплексної оцінки, збору інформації, осмислення та розробки планів реалізації з тих чи інших питань;

- інклюзія передбачає присутність, видимість людини, її участь та досягнення. У цьому контексті «присутність» / «видимість» розглядають як надання реальних можливостей; «участь» – як конструктивний та, відповідно, позитивний досвід; «досягнення» – як комплексний результат змін. Такий

підхід до цього явища значно впливає на формування нового образу людини в медіа;

– інклюзія передбачає медійний наголос на групи так званих вразливих та маломобільних людей, які підлягають ризикам виключення або обмеження. Це актуалізує моральну відповідальність медіафахівців перед такими «групами ризику» [30.с 109-110].

Такий підхід змінює позицію і в самій репрезентації матеріалу, показу тих чи інших питань інклюзивності. Відтак, журналісти мають більше гворити про можливості міста, а не про проблему тих чи інших категорій людей.

Відтак, на думку Н. Островської та К. Шендкровського, сучасні українські медіа мають відповідати наступним практико-орієнтованим показникам. По-перше, важливо говорити/інформувати про інклюзію як мейнстрімінг (англ. *mainstream* – головний потік) праволюдності – це комплексний підхід, що враховує різні інтереси та надає рівні можливості людям, забезпечує їх включеності в усі сфери життєдіяльності. Їхні потреби мають бути враховані вже напочатку формування політики, стратегій, програм на всіх рівнях, а не розглядатись лише в межах спеціальних заходів чи пріоритетів. Як мейнстрімінг праволюдності інклюзія – це ефективний та дієвий засіб для досягнення рівності. Вона містить потужну вимогу «нічого для нас без нас». По-друге, для сучасного медіапрацівника важливо розуміти та відображати процес інклюзивного ухвалення рішення [30, с. 109-110].

Так само дослідники наголошують, що потреба у висвітленні журналістами соціальних прав зумовлена також:

- необхідністю подавати найактуальнішу інформацію, яка потрібна щоденно;
- для формування відчуття причетності до європейського демократичного вектора України;
- відкриття нових підказок для матеріалів і сюжетів;

- досягнення збалансованості медіа та отримання більшої довіри від аудиторії;

- розуміння своїх закордонних колег, які багато висвітлюють соціальні права і відповідно робити матеріали для закордонних медіа [33, с. 5].

При цьому варто відзначити, що: «журналісти повинні пам'ятати, що свобода слова не передбачає можливість поширення ненависті та розпалювання ворожнечі щодо різних вразливих дискримінованих груп, а національні та міжнародні стандарти допускають можливість її обмеження, зокрема, в цілях недопущення розповсюдження мови ворожнечі. Відповідно до Конституції України, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права та, зокрема, Європейської соціальної хартії (переглянутої), всі особи незалежно від їх певних ознак мають рівні права і свободи, а також рівні можливості для їхньої реалізації» [33, с.6].

Погоджуємося з позицією М. Бутиріної, яка наголошує на необхідності звертати увагу на «аксіологічне потрактування медіадискурсивних практик; етичність обраних комунікаційних кодів, які б засновувалися на цінностях прав людини; потенційну ефективність та дієвість медіапродуктів. Водночас, особливий акцент під час навчання майбутніх журналістів слід зосереджувати на соціальній проблематиці, яка орієнтує фахових журналістів на виконання найважливішої місії – захисту прав і свобод людей, запобігання дискримінаційним явищам та ксенофобським проявам, сприяння толерантизації суспільства» [див. за 30, с. 118].

Для аналізу регіональних медіа міста обрано:

- Газета «Запорізька Січ»,
- Газета «Запорізька Правда»,
- Газета «Горожанін інфо»,
- Газета «Індустріальне Запоріжжя»,
- Газета «Суббота+»,
- Телеканал «МТМ»,

- Телеканал «Алекс»,
- Телеканал «ТВ-5»,
- Телеканал «Суспільне Запоріжжя»,
- Телеграм канал «Это Запорожье»,
- Телеграм канал «Запоріжжя новини»,
- Телеграм канал «Новини Запоріжжя (індустріалка)»,
- Телеграм канал «Запоріжжя online».

Проведене дослідження зорієнтоване на вивчення активності використання у медійному дискурсі Запоріжжя таких понять як: «інклюзивна освіта» та «соціальна інклюзія».

При цьому слід відзначити, що соціальна інклюзія міста Запоріжжя перебуває у процесі становлення та розвитку, зокрема це можна простежити проаналізувавши ситуацію з такими базовими критеріями інклюзивного міста, як: громадський транспорт, пішохідні доріжки та тротуари, заклади громадського харчування та побутово-розважальні заклади, паркові зони та зони відпочинку.

На початок 2022 року громадський транспорт у Запоріжжі складався зі 610 шт. простійно працюючих маршрутних таксі на базі 18 міських Мерседес Спрінтер. Тролейбуси 44 шт. 142 шт. вагони трамваїв. 111 шт великих муніципальних автобусів [1; 48; 47; 23]. Використовуючи не складні математичні розрахунки, можемо побачити, що майже 70% громадського транспорту міста не придатні для користування людьми з інвалідністю. Такою ж є проблема освідченості водіїв у допомозі людям цієї категорії скористатися транспортом

Та зазвичай в регіональних медіа, коли заходить мова про громадський транспорт питання про його інклюзивність або взагалі не порушується або проходить дуже непомітним.

З пішохідними доріжками та тротуарами на превеликий жаль ситуація далеко не найкраща. Розберемо її на прикладі основної транспортної артерії

міста – Проспекту Соборного, який починається від зупинки Запоріжжя-І й закінчується зупинкою Площа Запорізька. Так кінцева зупинка трамваю Запоріжжя-І – це невеличких розмірів перон, проте зависокий, щоб на нього змогла заїхати людина на інвалідному візку.

Вздовж Проспекту знаходиться 5 підземних пішохідних переходів – поруч із зупинками «Базарна», «Площа пушкіна», «Фестивальна», «Україна», «Сталіварів». Пандуси, розташовані в цих переходах до асурдного під крутим схилом, людина в інвалідному візку фізично не може користуватися ними. Альтернативні варіанти перейти дорогу звісно є – звичайні класичні переходи зі світлофорами, проте, відстань між ними та підземними лише тільки у двох випадках становить менше 20 метрів (Фестивальна та Україна) інші знаходяться, щонайменше у 100 метрах. Тому перебратися людині з інвалідністю на інший бік Проспекту досить складно.

Паркові зони та зони відпочінку. Давайте спробуємо пригадати, коли ми останній раз бачили людей з особливими потребами на відпочінку в парку або на пляжі. Так тема стосовно пляжів та людей з особливими потребами для Запоріжжя є актуальною. Навіть не зважаючи на те, що на території Правобережного пляжу, де після реконструкції встановили електричний пандус для полегшення доступу до водойми людей з кріслами-колясками, вже через місяць він перестав працювати. Про інші пляжі міста можна навіть не говорити, бо вони банально не облаштовані. Хоча неможна не згадати, що на Центральному пляжі міста є навіть переодягальні з відповідним значком для людей з інвалідністю, проте спеціально облаштованої вбиральні нажалі немає. Питання викликають і паркові зони міста. Центральний парк міста «Дубовий гай» містить лише один із трьох входів облаштований відповідним пандусом. «Парк Перемоги» має 3 відомих входи один зі сторони набережної автомагістралі, який обладнаний сходами та другий. Вхід до парку зі сторони вулиці Перемоги – це широка однорівнева дорога, проте її довжна та схил

підказують, що швидкість може бути дуже велика. Так само перешкодою у вільному русі стають бардюрні камені та трамвайні рейки.

Заклади громадського харчування та побутово-розважальні заклади пропонуємо розглянути на прикладі тих, які знаходяться поблизу центральної вулиці міста. Почнемо з Торговельних центрів. «Панорама» – відсутній пандус для потрапляння усередину приміщення, проте є ліфт, хоч доступ до нього лежить також через сходи. Торговельний центр «Україна» не містить відповідних обладнаних зон для вільного пересування залами. Найсприятливішим торговельним центром міста для людей на візочках є ТРЦ City Mall та поруч розташований будівельний Гіпермаркет Епіцентр. City Mall одноповерхневий із однорівневим розположення вхідної групи. Епіцентр хоч й двоповерхневий, проте має зручні однорівневі ескалатори. Аптеки в місті є показовими, щодо вирішення цього питання. Адже в більшості випадків наводі встановлені електричні або звичайні класичні пандуси. Побачити заклад харчування, вхід до якого лежить через сходи, щоб поруч був пандус нажалі для Запоріжжя є великою рідкістю. Про потребу більш активної роботи щодо підвищення інклюзивності міста свідчать й такі матеріали: *«В Запоріжжі запрацювала єдина в місті інклюзивна бібліотека»* [49]: *«У Вознесенівському районі Запоріжжя після реконструкції відкрили бібліотеку, яка відповідає вимогам архітектурної безбар'єрності і доступності»*. Ключовим словом у цьому заголовку є «єдина» (зважаючи, що йдеться про матеріал від вересня 2022 року). Про це йдеться також і на сайті Запорізької міської ради: *«У Запоріжжі розпочала роботу перша інклюзивна бібліотека»* [6].

Під час проведення дослідження щодо інклюзивності міста Запоріжжя проведено інтерв'ю з людиною з інвалідністю Петром Фіменко.

Петро до 24-го лютого жив у місті Запоріжжя хоча сам родом з Дніпра. Проте через повномасштабне вторгнення ще на початку березня він виїхав. Через нещасний випадок з 12 років Петро пересувається в іволідному візку,

тому з плюсами та мінусами життя людини з особливими потребами він знайомий особисто, навіть не тільки на прикладі Запоріжжя, а й інших міст України. «Бо попри те, що життя вносить свої корективи мрії людей ні куди не їдуть, а я завжди хотів побачити якомога більші міст нашої країни» - говорив Петро під час нашого знайомства.

Метою інтерв'ю: є поспілкуватися з людиною з особливими потребам та дізнатися, що саме вона вкладає в ті аспекти які ми діслідили у нашій роботі. Та спробувати зрозуміти її точку зору, щодо розвитку й розголосу до цих понять. Також враховуючи, туристичний досвід нашою країною та країнами европи, вважаємо інтерв'ю великим об'ємом потрібної, доцільної, та цікавої інформації, за допомогою якої ми зможемо більш чітко проаналізувати нашу тему та зробити висновки. Тому перейдемо безпосередньо до інтерв'ю.

- *Інклюзія для вас це?* Насамперед це розуміння. Моє особисте розуміння того, що я такий як всі, і того, що я хочу жити так само як всі, та розуміння суспільство того, що всі люди повинні бути рівні. Так життя непередбачуване, тому може виходити так, що у деяких людей є особливі потреби, проте ми живемо в такий час коли ці проблеми вирішуються дуже просто, головне наявність розуміння цього.

- *Що для вас інклюзивне місто та інклюзивний простір? Чи відокремлюєте ви ці поняття для себе?* Напевно, що ні. Гадаю таке поняття як інклюзивний простір цілком може включати в себе поняття інклюзивне місто. Якщо говорити саме про мене, що для мене інклюзивне місто, то скоріш за все, це транспорт. Так напевно мені пощастило і в мене є особисте авто, проте я маю знайомих які користуються муніципальним транспортом, а в Запоріжжі нажаль це дуже болюче питання. Проте хочу вам сказати, що й на особистому авто далеко не все так гарно. Як показує мій досвід вільних місць біля торговельних центрів або на парк майданчиках з позначкою місця для інвалідів зазвичай не знайдеш. Тому для мене інклюзивне місто починається з транспорту.

- *Враховуючи, що ми почали говорити про транспорт, чи змогли б ви охарактеризувати логістичні аспекти нашого міста?* Нажаль це зробити дуже просто, на сьогодні ми бачемо, що велечезний відсоток транспорту у місті це «маршрутки». Тому великі автобуси або тралейбуси з трамваями доводиться чикати довго. Проте не завжди приїзд автобуса на зупунку може означати, що ти зможеш поїхати. Бо людський фактор завжди залишається присутнім. Якщо чесно, то я дійсно вірю якщо пропорційно змінити співвідношення великих автобусів до «маршруток» по-перше взагалі логістика міста покращиться, а по-друге і людям з особливими потребами буде набагато зручніше.

- *Які позитивні моменти з інклюзивної інфраструктури міста ви можете назвати?* Люди і освіта. Попри все вважаю, що найінклюзивніша частина нашого міста це наші люди наше суспільство. Бо навіть коли ви приїжджаєте до магазину або закладу біля входу якого немає пандусу, завжди знайдеться людина яка запропонує вам свою допомогу. Не знаю можливо це мені так, щастить. Ну і звісно освіта. Дуже багата бачу і чую ввід знайомих, про розвиток інклюзивних класів, кімнат, центрів, груп у дитячих садках. Так звісно знаючі наше законодавство все не так яскраво, проте воно розвивається та робить кроки уперед.

- *На вашу думку, в яких місцях міста найбільше не вистачає інклюзивного розвитку інфраструктури.* Напевно це парки. Так парки. Перша проблема це з ти, щоб до них потрапити бо усюди сходи, немає нормальних підїздів, а самому так взагалі майже не спуститися. А друга це вже безпосередньо інфраструктура самих парків. Якщо взяти за приклад найбліший «дубовй гай» то згадайте які були там дорїжки до минулого року. Це тільки нещодавно почали робити добру плитку проте всеодно не на всій території. Або «радуга» ну думаю тут коментарі будуть зайві всі ми знаємо скільки там сходів. А ще парк металургів, а все через те, що там зазвичай проходять найкрутіші музичні заходи проте там теж сходи.

- Ви раніше казали, що любляете туризм та були в інших містах України. Що для вас є інклюзивною візитівкою міста? Якщо чесно, я вважаю, взагалі візитівкою міста це вокзал. Так, якщо ми говоримо про інклюзивність, то вокзал як і вся інша інфраструктура міста повинні бути максимально інклюзивними. Напевно, якщо казати саме про інклюзію, то я б виділив залізничний вокзал у Львові та привокзальну площу. Першим, що ми бачимо, це перон, у Львові як і в Одесі вони в одному рівні з вагоном, тому вже зручно виходити з потяга. Друге, це вихід в місто. Декілька років тому у Львові закінчили реконструкцію привокзальної площі, і хочу зазначити, що зробили це дуже вдало. Мені не потрібно переходити жодного перехрестя чи взагалі проїзної частини, щоб потрапити до громадського транспорту, який, доречі, теж в одній площині з тротуаром. Проте, якщо я не хочу їхати, я можу також, рухаючись лише по тротуару, добратися до першої визначної пам'ятки. А ось в Києві не зовсім зручний вокзал, а все через свою особливість розташування колій, для того, щоб потрапити у місто доводиться дуже довго їхати по перону та шукати наземні переходи. В Запоріжжі, нажаль, теж, не самий вдалий вокзал, проте є пандус.

- В яких інклюзивних містах Європи або світу Ви були? Мені пощастило бути на літній олімпіаді 2012 року у Лондоні. І мене там вразило декілька вулиць, які я так розумію, що вони зробили спеціально перед олімпіадою. Коли ми друзями заїжджали на одну з таких вулиць, я побачив попереду нас бруківку, і подумав, от халепа, знову буду трястися, і моєму враженню не було кінця, коли я зрозумів, що вулиця, точніше тротуар на ній гладкий, а бруківка то лише малюнок. Тоді я зрозумів, що виявляється інклюзивний простір можна робити не лише практичним, а і гарним.

- Як Ви вважаєте, яку роль відіграють у виствітленні інклюзивного простору регіональні медіа? Гадаю це те питання, яке потребує постійного обговорення. Бо, чим більше будуть про нього говорити, тим більше буде увага, а коли багато уваги, тоді тоді починаються певні процеси. І мені

здається, що це може бути такий механізм, на який спочатку працюєш ти, а потім він почне працювати на тебе. По принципу: спочатку розвиток залежить від контенту, а потім вже контент буде залежати від розвитку.

- *Які регіональні медіа читаєте Ви?* Із запорізьких медіа, я періодично дивлюся «Суспільне Запоріжжя», колись давно випишував газету «Індустріальне Запоріжжя», також дивлюся «МТМ» Та читаю телеграм канали, і якщо чесно, дуже багато, так щоб швидко згадати, це «Это Запорожье».

Отримані дані з інтерв'ю будемо використовувати для подальшого аналізу висвітлення проблеми інклюзивності міста у регіональних медіа. Для більш вдалого дослідження вважаємо за потрібне дослідити чотири базові процеси суспільного розвитку, а саме:

- виключення,
- сегрегація,
- інтеграція,
- включення.

Дамо кожному визначення:

Виключення – це часткове або повне виключення з соціальних груп або структур суспільства й суспільних процесів індивідів та створення таких умов які цим індивідам чи групам не дозволяють відігравати значну роль у суспільстві.

Сегрегація – це різновид дискримінації, який заснований на юридичному чи фактичному відокремленні в межах одного суспільства, суспільних груп які відрізняються за тією чи іншою ознакою. Наприклад, люди з особливими фізичними чи психологічними можливостями та подальшими обмеженням прав на рівні законодавства.

Інтеграція – це насамперед прийняття одними членами суспільства інших індивідів чи груп ідивідів. Процес налагодження оптимальних зв'язків між до

цього не пов'язаних між собою соціальних об'єктів та подальше створення однієї цілісної узгодженої системи.

Включення – це і є інклюзія. Спираючись на вже наявну інформацію про етимологічну частину слова та його дослідження іншими авторами, також провівши порівняння з іншими процесами суспільного розвитку, можемо дати визначення:

Інклюзія – це процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, у тому числі людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (люди похилого віку, вагітні жінки, тощо). Без розподілу на соціальні групи, за будь-якими ознаками.

Тож, маючи базові уявлення про інклюзивність міста, які зібрано за допомогою методів спостереження та аналізу даних, перейдемо до аналізу регіональних ЗМІ на предмет висвітлення питань. Враховуючи, що інклюзивний розвиток суспільства в Україні розпочався нещодавно, вважаємо, що доцільно буде досліджувати медіа-контент за останні п'ять років.

Адже серед сучасних завдань медіа також є завдання формувати правильний та стратегічний образ інклюзивності: будь-яка людина – видима, її голос почутий, її життя – суттєве [30, с. 106].

Для реалізації поставлених завдань та визначеної мети аналіз контенту обраних регіональних медіа проведено шляхом пошуку відповідних публікацій в архівних матеріалах. Попри сподівання на сучасний медіаресурс, кількість та інтенсивність його напевнення на жодному з досліджених телеграм каналів не було знайдено контенту пов'язаного з інклюзією.

Наступним джерелом дослідження стали друковані та цифрові видання міських видань. На цьому етапі дослідження почали з'являтися перші успіхи. Так, у газеті «Запорізька Січ» виявлено три матеріали, в яких порушується питання інклюзивного міста. Так, у публікації «Інклюзія: успішне майбутнє починається з хорошого старту» (30.05.2016) йдеться про те, що кожна дитина має право на освіту, а держава забезпечує доступність різних форм навчання,

написано в Конституції України. Але тільки зовсім нещодавно почалися систематичні зрушення в сфері інклюзивної освіти – визнання 2016 роком дитини з особливими потребами [15].

У матеріалі йдеться про ратифіковану Україною Конвенцію ООН про права дитини, в якій зазначається, що вада здоров'я – це соціальна проблема доступності та сприйняття особи в соціумі, а не характеристика особистості. Також наводиться статистика різних країн. Відсоток дітей із особливими потребами та заклади, в яких вони навчаються. Наприклад, в Італії понад 90% дітей із особливостями психофізичного розвитку навчаються в загальноосвітніх закладах; у Бельгії 4% дітей навчаються у спеціальних освітніх закладах; у Запорізькій області на 6,5 тисячі дітей із вадами здоров'я функціонують 9 класів з інклюзивною освітою у 4 загальноосвітніх школах [15].

Наступним є матеріал під назвою «Підсумок конкурсу «Ми – це місто». Що зміниться в Запоріжжі» (24.06.2019). У статті описуються фінали конкурсу соціальних ініціатив від соціального проекту, який був запущений у 2013 році. Описується історія цього конкурсу, учасники, й те, що завдяки великій кількості учасників вдалося збільшити призовий фонд.

«Завдяки конкурсу «Ми – це місто» у Запоріжжі тепер з'являться нові об'єкти відпочинку та благоустрою, реалізуються унікальні проекти для покращення життя людей з інвалідністю, відбудуться яскраві фестивалі, відкриються нові можливості для розвитку освіти та спорту, а деякі багатоповерхівки стануть енергоефективними. Так, Запорізький міський ботанічний сад отримав гранд на 85 тис. грн на реалізацію проекту «Я можу». У ботанічному саду встановлять дитячий інклюзивний майданчик, щоб на лоні природи ці діти могли фізично та емоційно розвантажитися. Будуть встановлені спеціальні гойдалки для дітей з інвалідністю, покриття для майданчика, також укладемо тротуарну плитку, зробимо пандуси. Ми хочемо, аби суспільство навчилося толерантності задля того, аби сприймати на рівних і

таких дітей, і такі родини, – поділилася заступник директора з навчальної роботи Запорізького міського ботанічного саду Ольга Лещименко» [24].

У матеріалі «У Запоріжжя відзначили день соціальної справедливості (28.02.2020) йдеться про те, що свято присвячене всесвітньому Дню соціальної справедливості, який проголошений Генеральною Асамблеєю ООН та з 2009 року відзначається у всьомі світі двадцятого лютого.

«Інклюзія є в дитячих садках та школах, але на практиці, коли я зіткнулася з вибором навчального закладу для отримання професії для моїх синів, виявилось, що інклюзія існує лише на паперах. Всюди мені відмовляли в прийнятті на навчання. Аргументували це тим, що немає спеціальної програми, немає сурдоперекладачів та фінансування. На сьогодні лише училище Шевченківського району готове прийняти дитину з проблемою слуху. У підсумку виходить так, що, незважаючи на те, чи підходить професія учню, чи ні, вибору немає. Доводиться йти туди, де готові тебе взяти, – розповідає Галина» [9].

У виданні «Горожанін Інфо» вдалося знайти лише одну публікацію жз відповідним контентом – «Пляж Азовського узбережжя вперше отримає міжнародну відзнаку». (30.08.2021) У ній йдеться про можливість отримання екологічного сертифікату «Блакитний прапор» одним із пляжів розташованих у корортному містечку Кириліка у Запорізькій області. «Більше року відділ рекреації Приазовського національного природного парку займався підготовкою документів, необхідних для участі у міжнародній програмі “Блакитний прапор”. У результаті, ми стали кандидатами на отримання Міжнародного знака якості в сфері пляжів. Уже цього року на Азові з’явиться перший пляж, сертифікований за найсуворішими світовими стандартами”, – розповів директор Приазовського національного природного парку Дмитро Воловик. Так, першим кандидатом на отримання міжнародної відзнаки Програми “Блакитний прапор” стала база відпочинку «Приморська Галатя». Сертифікат кандидата на участь у програмі був офіційно вручений

керівництву бази відпочинку 27 серпня. «Блакитний прапор» — це екологічний сертифікат, який більше 30 років видається пляжам Європи, Африки, Карибських островів, Канади та інших держав на підставі рішення незалежного міжнародного журі. Щоб отримати цю почесну відзнаку, пляж повинен відповідати 32 критеріям, що стосуються екологічної освіти, якості води, екологічного менеджменту, безпеки, чистоти території, роздільного збору сміття, інклюзії та ін.» [3].

Нажаль на цьому наявність контенту у досліджених нами газетах закінчилося, тому переходимо до дослідження наступного джерела інформаційних потоків – телеканалів.

Найбільш продуктивними дослідження виявились під час аналізу телеканалу «ТВ-5», адже тут виявлено 7 випусків. Пропонуємо деякі з них.

«Прогрес у школі» (07.02.2018) – саме таку назву має сюжет про Гуляйпільський колегіум «Лідер». У сюжеті йдеться про те, що завдяки міжнародній співпраці з німецькими партнерами у 2018 році колегіум був обладнаний спеціальним інформативними класами, спортивними залами, та були проведени ремонтні роботи з чого встановлення пандуса біля входу до школи [34].

Наступний сюжет має назву «У запорізькій школі «Основа» створили ресурсну кімнату та провели масштабні оновлення» (03.07.2019). Тут розповідається про загальноосвітню школу першого-третього ступенів «Основа». В сюжеті йдеться про ремонт школи завдяки якому стало можливо створити два інклюзивних класи в якому зможуть навчатися діти з особливими потребами. Також сюжет торкається теми відкриття на базі школи спеціальної ресурсної кімнати, і спеціальним обладнанням, для корекції зору та когнітивного розвитку. А наприкінці сюжету герої випуску наголосили на тому, що до кінця року планується відкриття близько 30 ресурсних кімнат по місту [29].

На телеканалі «МТМ» сюжет із відповідним контентом присвячений освіті – «Обговорили Інклюзивну освіту у Запоріжжі» (03.04.2018). «На один день зала Запорізької обласної адміністрації перетворилася на виставковту. На виставці представлено все, що може знадобитися підлогу при роботі в інклюзивному класі. *«Центри з інклюзивними класами вже з вересня цього року почнуть надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги дітям по всій Україні» - Марина Порошенко [28].*

Не менш цікавим було дослідження телеканалу «Суспільне Запоріжжя». Треба зазначити, що на цьому етапі дослідження можна простежити певні формати за допомогою яких медіа-ресурси створюють контент, який висвітлює інклюзію в місті. Тож якщо попередні медіа використовували чи то статті чи то новинні сюжети то на прикладі «Суспільного Запоріжжя» їх формат виробництва та подачі такого типу контенту відрізняється. Так, перший сюжет, який розглянемо має назву «РадіоДень «Між нами» «Інклюзія: спільний шлях родини та громади» (09.07.2020).

Формат передбачає собою 30-хвилинну радіопередачу у відеоформаті (споживати цей контент можна як через радіо, так і по телевізору або через інтернет), повністю присвячену розвитку теми інклюзії безпосередньо у місті Запоріжжя та Запорізькій області.

На початку відбувається знайомство з організаторами проекту «Інклюзія: спільний шлях родини та громади», який спрямований на проведення аналізу потреб батьків. Також безпосередньо проєкт спрямований на батьків, на фахівців та очільників місцевого самоврядування для того, щоб розуміти, яка дійсно є потреба і проінформувати, що така послуга взагалі є і повинна бути, бо дуже корисна для нашого суспільства [42].

Другий сюжет є прямим продовженням першого з різницею в один місяць (07.08.2020). Проте, якщо говорити про формат, то тут відбулися зміни і це вже стандартна телестудійна передача, проте все ще з однією темою та хронометражем у 25 хвилин. Цікавою особливістю саме цього сюжету від

першого є те, що героїні більш глибоко пояснюють термінологію поняття «раннє втручання».

«Раннє втручання – це міждисциплінарна сімейно-цнтррована система допомоги дітям раннього віку з порушенням розвитку та дітям груп біологічного і соціального ризику. Спрямоване на покращення розвитку дитини та підвищення якості життя родини. Ідея полягає в якомога більш ранньому обстеженні дитини спеціалістами різного профілю та відповідна робота, щодо ранньої реабілітації дитини та допомоги сім'ї. Проводиться оцінювання розвитку рухових, мовних, комунікативно-емоційних і сенсорних здібностей, з'ясовується особливості розвитку ігрової діяльності. Їввідповідальностіві віковим етапам та індивідуальним можливостям дитини. Шляхом опитування збирається інформація про сон та годування дитини гігієнічні процедури, особливості взаємодії дитини з батьками, з'ясовується запити батьків щодовиявлених проблем. Висновок і план втручання формується лише після спільного обговорення спеціалістів між собою та з батьками дитини і складатся з медичного діагнозу, оцінки рівня функціональної організації поведінки дити можливостей батьків щодо побудови дитячо-батьківських відносин. На наступному етапі в залежності від провідної проблеми долучається спеціаліст, який розпочинає роботу з дитиною. Раннє втручання – всесвітньо визнаний підхід сімейноорієнтованої комплексної соціальної послуги, що продемонструвала свою ефективність і економічну результативність. Кожна вкладена у розвиток дитини гривня, зберігає 7 гривень у майбутньому. Система починає працювати, коли побоювання з приводу розвитку та/або інвалідності дитини з'являється вперше, в віці 0-4 років, коли мозок дитини все ще розвивається. Такий підхід максимізує шанси дітей на реалізаціювласного потенціалу» [46].

Також під час проведення дослідження та вивчення медіаконтенту було помічена певна закономірність у появі контенту на телеканалах. Періодично прослідковувалась тенденція так би мовити однієї актуальної новини. Ця

тенденція працює за таким механізмом: у певний час з'являється великий інформативний привід, який набирає розголосу серед громадян міста навіть без участі медіа, проте медіа розуміючи, що не можуть пройти мимо та не зробити матеріал починають над цим працювати.

Тож у результаті маємо в інформаційному просторі медіа приблизно 3-4 медіаресурси, які одночасно роблять контент про одну й ту саму новину. Прикладом саме цієї тенденції у нашому дослідженні стала новина про волонтерку Маріану Смбалян. Одного дня перед дівчиною з інвалідністю постало питання евакуації з міста, проте зробити це звичайним пасажирським вагоном Укрзалізниці неможливо, для цього задалегідь необхідно заповнити «Гугл форму», де є низка питань та консультацій, найчастіше постає питання щодо супроводжуючих.

Варто визначити, що цю новину висвітлили відразу 3 регіональні телеканал – «ТВ-5» [35], «Суспільне Запоріжжя» [36] та «МТМ» [37].

Під час дослідження інших новин і контенту виявлено певний локальний розвиток цієї теми. Яскравим прикладом цього для нас стало відкриття у Гуляйполі нового освітнього закладу інклюзивно-ресурсного центру. Він покликаний створити всі необхідні умови та права на дошкільну та загальносередню освіту для дітей з інвалідністю. Центр приймає та проводить комплексну оцінку розвитку дитини для того, щоб організувати подальший системний супровід [53].

Іншим прикладом був корекційний клас, який облаштували у навчально-виховному комплексі «Престиж» у селищі міського типу Балабино. Клас обладнаний кількома навчально ігровими зонами, де одна з найулюбленіших для учнів – це «кухня», як говорить вчитель, це соціально-побутовий осередок. Він необхідний для розвитку дрібної моторики та для розвитку моторної координації [54].

Проте серед матеріалів про позитивні прояви іклюзії є й публікації з негативним контентом. Прикладом цього є багатостраждальний пляж на

правому березі річки Дніпро. У сюжеті, який проаналізовано, герої у інвалідному візку ділилися своїми враженнями від реконструкції літньої зони відпочинку з журналістами. Більш за все їх цікавила можливість спуску безпосередньо до берегової лінії. Задля цього був встановлений електричний підйомник, проте вже через тиждень був демонтований через невідповідність вимогам («Суспільне Запоріжжя» 15.09.2020).

Про це у сюжеті розповідає Михайло. Інша героїня, Ірина, розповіла, що в іншій частині пляжу є пандус, проте, спуститися ним зможуть всі, то назад люди, в яких слабкі руки, піднятися вже не зможуть, бо пандус не відповідає державним будівельним нормам та має неправильний кут нахилу. Також Ірина відмітила, що було б гарно, якщо будівельники зробили роздягальню, вбиральню, альтанку в одному місці; також вони були б дуже раді, якщо б на пляжі був спеціальний візок для купання [28].

Отже, серед проаналізованих регіональних медіа відзначаємо таку кількість відповідного контенту:

- газета «Запорізька Січ» 3 статті (30.05.2016; 28.02.2020; 24.06.2019),
- газета «Горожанін інфо» 1 статті (30.08.2021; 31.08.2021.),
- Газета «Запорізька правда» жодної статті,
- газета «Індустріальне Запоріжжя» 1 стаття (03.01.2023),
- газета «Суббота+» жодної статті,
- телеканал «МТМ» 5 випусків,
- телеканал «Алекс» 2 випуски,
- телеканал «ТВ-5» 7 випусків,
- телеканал «Суспільне Запоріжжя» 6 випусків,
- телеграм канал «Это Запорожье» жодної новини,
- телеграм канал «Запоріжжя новини» жодної новини,
- телеграм канал «Новини Запоріжжя (індустріалка)» жодної новини,
- телеграм канал «Запоріжжя online» жодної новини.

Отже, проаналізувавши контент обраних медіа Запоріжжя, можемо свідчити, що в цілому протягом п'яти років вживання аналізованих понять є швидше поодиноким, ніж звичним явищем. Так, виявлено лише 26 новинних сюжетів, пов'язаних з питанням інклюзії, а це всього 2,3 новинних сюжети на рік. На нашу думку, такі результати є недостатніми для ретрансляції цього суспільного явища/процесу у широку громадськість, адже воно потребує значно ширшого розголосу. Можливо саме цим зумовлений й не досить високий рівень інклюзивності міста Запоріжжя. Адже саме журналісти є тими, хто мають активно пропагувати актуалізовані суспільні (позитивні) ідеї у напрямку підвищення залученості. Саме тому вважаємо, що здійснене дослідження є перспективним у подальшому вивченні цього питання.

ВИСНОВКИ

Вивчення питання інклюзії/інклюзивності у сучасному суспільстві є вкрай актуальним, оскільки їх втілення є свідченням демократичності того чи іншого соціуму (країни). Одним із проявів цього процесу є розбудова інклюзивного міста/регіону, адже у такий спосіб здійснюється включеність усіх людей у життя країни. Інклюзія є своєрідним процесом збільшення рівня участі всіх громадян в соціумі, що так само реалізується й позиціях інклюзивного прийняття рішень, тобто максимального урахування інтересів усіх громадян. Відтак, сьогодні мейстрімом стають явища інклюзивного регіону та інклюзивного суспільства.

У цьому процесі одну із вагомих позицій засіймають мас-медіа, оскільки саме вони доміантними каналами поширення різнорідних потоків інформації на широкі аудиторії, ретранслюючи популярні сучасні ідеї, активізуючи громадську думку та формуючи суспільну свідомість. Насамперед відіграють велику роль у інформуванні населення регіональні медіа, особливо коли йдеться про порівняно нові соціальні явища.

Під регіональними медіа розуміємо елемент культури громадянського суспільства, який відповідає за формування колективного мислення на місцях. Із завдань, – збереження історичної свідомості населення краю та вироблення образу малої вітчизни, який зберігатиме етнічні особливості регіону та продовжуватиме загальнонаціональні ідеї.

Під інклюзією розглядаємо процес, що передбачає сукупність регулюючих заходів та самоорганізації суспільства, спрямований на підвищення ступеня активної участі в житті суспільства індивідів та всіх верств населення з особливостями їхніх демографічних, економічних, політичних і культурно духовних характеристик.

Відтак, інклюзивне місто інтерпретується як сукупність соціально-правових рішень які прийняті та впровадженні задля забезпечення громадян

міста можливостями відчувати себе рівними та мати здатність використовувати всі свої права.

У процесі дослідження дійшли висновків, що:

По-перше, інклюзивна складова міста перебуває у процесі розвитку та свого становлення, своєю чергою безпосередньо впливає на рівень життя громадян із особливими потребами та в цілому соціально-політичну взаємодію населення міста. Підтвердженням цьому є недостатньо розвинута соціальна інфраструктура з урахування потенційних потреб інклюзії всього населення міста.

По-друге, це безумовно велика проблема наявності в роботі регіональних медіа. Це можна простежити як і в якості їх роботи, так і з позиції кількості медіаресурсів. Так, великим фактором впливу на роботу регіональних медіа є сьогоденні соціально-політичні умови. Тільки за минулий рік в місті припинили функціонування два телеканали та дві газети.

Метою дослідження було проаналізувати висвітлення інклюзивності міста у регіональних медіа. Після опрацювання теоретико-метологічного матеріалу, збору даних, проведення аналізу контенту мас-медіа, можемо сказати, що на жаль проблема актуальна.

Отже, простежуємо, що інклюзія міста на початковому етапі розвитку, медіа переживають не кращі часи. Відтак, інформаційний простір міста Запоріжжя потребує дедалі більшого наповнення інформаційними потоками про проблеми інклюзивного міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автобуси міста Запоріжжя URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Бакалова Л. Структурно-функціональна типологія міст як ефективний інструмент управління розвитком міста. *Управління сучасним містом*. 2007. № 1-12 (25-28). С. 181-191.
3. Блакитний прапор. URL: <https://gorozhanin.info/plyazh-azovskogo-uzberezhhzha-vpershe-otrima%d1%94-mizhnarodnu-vidznaku/>
4. Бойко-Бойчук О.В. Місто. *Енциклопедія державного управління*: у 8 т. / [Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін.]. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. Т. 5: Територіальне управління / [наук.-ред. колегія : О.Ю. Амосов (співголова), О.С. Ігнатенко (співголова) та ін.; за ред. О.Ю. Амосова, О.С. Ігнатенка, А.О. Кузнецова]. 408 с. С. 177.
5. Бородкін Ф.М. Інклюзивна робота з особами похилого та старечого віку в місті Маріуполі. *Актуальні проблеми науки та освіти* : збірник матеріалів ХХ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ/За заг. ред. КВ. С. 298 – 315.
6. В Запоріжжі запрацювала єдина в місті інклюзивна бібліотека URL: <https://www.061.ua/news/3454768/v-zaporizzi-zpracuvala-edina-v-misti-inkluzivna-bibiloteka-foto>
7. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історії урбаністики. *Український історичний журнал*. 2004. №3. С. 21-37.
8. Гурбик А. О. Українське суспільство на зламі середньовіччя і нового часу: нариси з історії ментальності та національної свідомості / А.О. Гурбик, О.І. Гуржій, В.М. Матях, В.М. Ричка, К.І. Салій. Київ: Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ : [б.в.], 2001. С. 281-317.
9. День соціальної справедливості. URL: <https://sich.zp.ua/den-sotsialnoi-spravedlyvosti>

10. Дікова-Фаворська О.М. Чужий серед своїх (соціальна ексклюзія людей з функціональними обмеженнями здоров'я). *Вісник Львівського університету*. Серія: Соціологія. №. 4. 2011. С. 54-65.
11. Інклюзивний простір. Соціологічна енциклопедія. [укл. В.Г. Городяненко]. Київ: Академвидав, 2008. С. 340-341.
12. Інклюзивна політика. *Урядовий портал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF/paran13#n13>
13. Інклюзивний клас у НВК смт Балабіно URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pJRuvbWfku0&ab>
14. Інклюзивно ресурсний центр. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2HCfe2mFbW8&t=3>
15. Інклюзія: успішне майбутнє починається з хорошого старту. URL: <https://sich.zp.ua/inklyuziya-uspishne-maybutnie-pochinaiet>
16. Ірина Луцюк. Регіональні змі в сучасному суспільстві: функції, завдання та проблеми. *Вісник Львівського університету*. Серія Журналістика 2014. Випуск 39. С. 152-157.
17. Калініна Л.А. Мистецька інклюзія: виклики, проблеми, перспективи. URL: http://217.77.221.199/bitstream/123456789/1286/1/Калініна_75-77.pdf
18. Клименюк Н.В. Інклюзія людей з особливими потребами до суспільного життя: історичний аспект. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія]*. Сер.: Педагогіка. 2009. №. 112. Вип. 99. С. 148-153.
19. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія]. Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
20. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71

21. Ксендзук В. В., Войціцька К. М., Орел В. Р., Сергієнко І. Г. Публічне управління містом в контексті інклюзивного розвитку. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/58.pdf
22. Левченко О., Величко Н, Ковшун Л. Партисипативний підхід та практики на рівні громади. Посібник для громадських активістів та всіх зацікавлених. URL: <https://www.hubs.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/partysypatyvnyj-pidkhid.pdf>
23. Маршрутні таксі. URL: <https://topnews.zp.ua/society/2022/01/31/241214.html>
24. Ми це місто. URL: <https://sich.zp.ua/pidsumky-konkursu-my-tse-misto-shcho-zminytsia-v-zaporizhzhі>
25. Міщик Л.І. Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій*. 2012. №. 5. С. 139-142.
26. На пляж у візку. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0t6DpM6zhwU>
27. Нічого для нас без нас: посібник з інклюзивного прийняття рішень для засобів масової інформації; за заг. ред. І. Г. Виртосу. Упорядники: В.О. Азін, Л.Ю. Байда, Н. Госс, П.М. Ждан, А. Флетчер. Київ: Ленвіт, 2015. 92 с. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/toolkit_media_ukr.pdf
28. Новини. У Запоріжжі обговорили розвиток інклюзивної освіти URL: https://www.youtube.com/watch?v=p7s5_oAg9a0&t=3
29. Основа URL: https://www.youtube.com/watch?v=IHP3kbUTou8&t=6s&ab_channel
30. Островська Н., Шендеровський К. Інклюзивний підхід у професійній підготовці журналістів. *Права людини та масмедіа в Україні*. Частина 3: Збірник конспектів лекцій / за ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики, 2021. С. 105-121.

31. Оцінка чисельності наявного населення України. Електронні дані. Київ. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/OnU_01_12_2019.pdf
32. Паславський І. І. Місцева офіційна преса: обтяжливе минуле і невиразне майбутнє. *Вісник Львівського університету*. Серія журналістика. 2007. Вип. 30. С. 242 – 252.
33. Порадник висвітлення соціальних прав та вразливих груп в Українських медіа. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-vulnerable-groups-ukr/1680a061c2>
34. Прогрес у школі URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5WqcAxyS8PA>
35. Репортаж про Евакуаці людей з інвалідністю телеканалу «МТМ». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Wl0IZbhOeF>
36. Репортаж про Евакуаці людей з інвалідністю телеканалу «Суспільне Запоріжжя». URL: https://www.youtube.com/watch?v=sQqDGF_24P
37. Репортаж про Евакуаці людей з інвалідністю телеканалу «ТВ-5». URL: https://www.youtube.com/watch?v=86_5SMS2EVA
38. Савельєв Ю.Б. Соціальне включення та ексклюзія як форми взаємодії в суспільстві: евристичний потенціал соціологічних концепцій. *Український соціум*. 2015. №. 4. С. 61-74.
39. Савицька А.Ю. Соціальне виключення як категорія соціальної педагогіки. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2017. №. 17. С. 7-11.
40. Савчук Д.А., Мельник Ю.Р. Аналіз суспільної системи за допомогою індикаторів соціальної інклюзії. *Головний редактор*. 2019. С. 139. URL: http://posek.km.ua/images/stories/doc/Zbirnyk_konferentsii_2019/zbirnyk_teziii_conference_podilskyi_college.pdf#page=140

41. Снігова О.Ю. Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики. *Український географічний журнал*. 2020. № 2. С. 38-44. URL: <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>
42. Спільний шлях родини та громади. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xO0Kj0R3fCE&t=2>
43. Стойкерс Р. Про кров, ґрунт та Гайдеггера. URL: <http://zentropa.net/teksty/pro-krov-grunt-tagajdeggera.htm>
44. Стратегія Ради Європи про права осіб з інвалідністю на 2017-2023 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/inklyuzivna-politika>
45. Стрельнікова О.О., Єсіна Н.О. Поняття та сутність соціальної інклюзії у соціальній роботі. *Сучасне суспільство*. 2019. Вип. 1. С. 233-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2019_1_22
46. Тема дня Раннє втручання URL: <https://www.youtube.com/watch?v=A3qyLYU2WDc&t=1>
47. Трамваї міста Запоріжжя. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
48. Тролейбуси міста Запоріжжя. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
49. У Запоріжжі розпочала роботу перша інклюзивна бібліотека. URL: <https://zp.gov.ua/ru/articles/item/15390/u-zaporizhzhzhi-rozpochala-robotu-persha-inklyuzivna-biblioteka>
50. Фінклер Ю. Є. Регіональна преса України в контексті соціального замовлення аудиторії. *Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ ім. Т. Г. Шевченка*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1516>
51. Фурса О. О. Глобалізм та регіоналізм в сучасному соціальному просторі. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 34. С. 229–237.
52. Чернявська Л., Тяпкіна Н. Роль журналістики в поширенні недискримінаційного ставлення до так званих вразливих груп: обумовленість контенту та продуктів. *Права людини та масмедіа в Україні. Част.3: Збірник*

конспектів лекцій / за ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики, 2021. 354 с. С. 121-132.

53. Ще нещодавно це був садок, а тепер ресурсний центр URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2HCfe2mFbW8&t=33>

54. Як тепер відбувається освіта у новому корекційному класі у смт. Балабіно. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pJRuvbWfku0&t=151>

55. Dziurzyński K. Prasa lokalna jako element kultury społeczeństwa obywatelskiego po 1989 roku w Polsce. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2010. Вип. 3. С. 191–199. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mnf_2010_3_19.pdf

56. Joint Report on Social Inclusion. 2007. URL: http://ec.europa.eu/employment_social

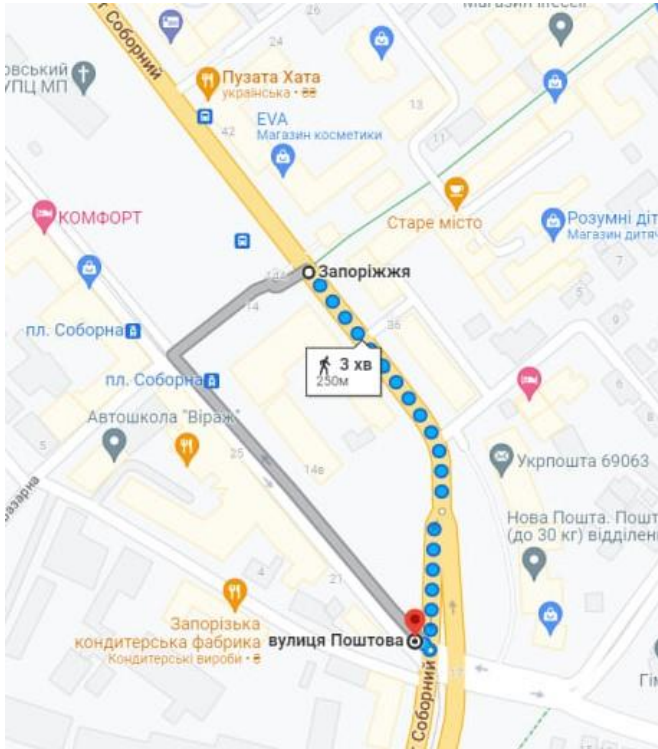
57. Кępa-Mętrak J. Rola mediów w społeczności lokalnej. *Media w procesie kształtowania wspólnot lokalnych: Urząd Marszałkowski*. Kielce. 2009. 98-112

58. Media studies. N. Abercrombie, B. Longhurst. London, 2007. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mnf_2010_3_19.pdf

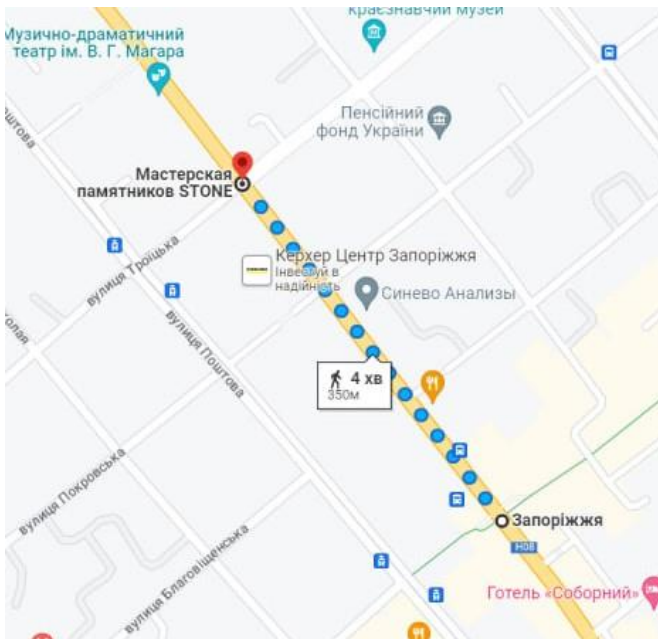
59. The Village. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/335043-tsentralniy-zaliznichniy-vokzal-u-kievi-zrobili-bilsh-inklyuzivnim-scho-zminilosya>

ДОДАТОК А

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан

Відстані від підземного переходу на зупинці «Базарна» до переходу на перехресті вулиц «пр.Собориний» та «вул.Поштова» (250 м та 3 хв пішки).

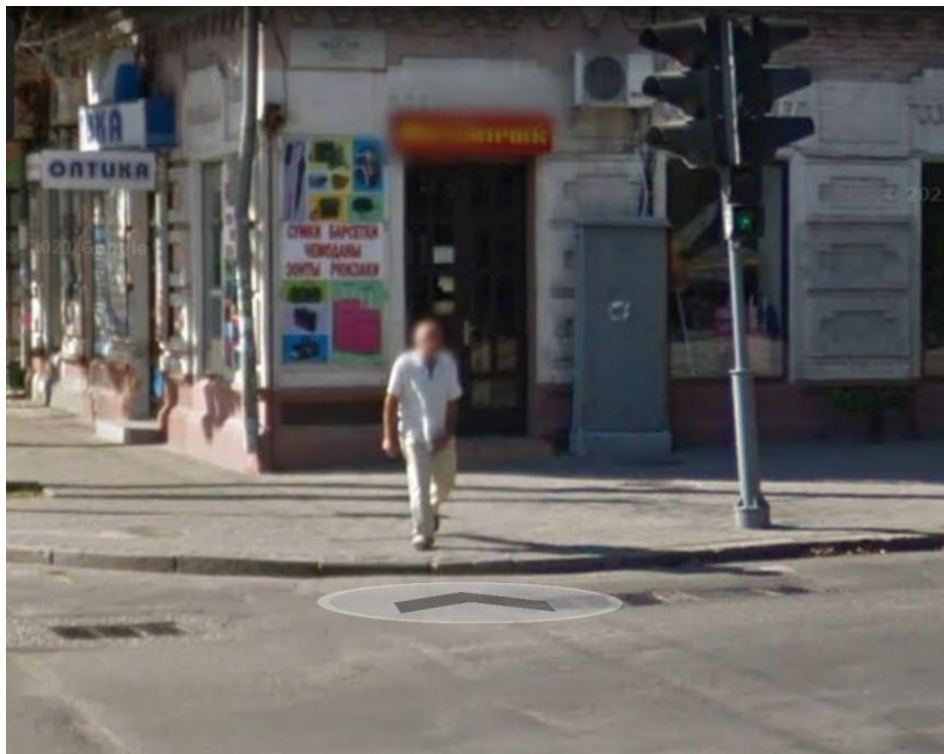

ДОДАТОК Б

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

Підземний перехід на зупинці «Базарна»

Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборни» та «Троїцька»

ДОДАТОК В

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

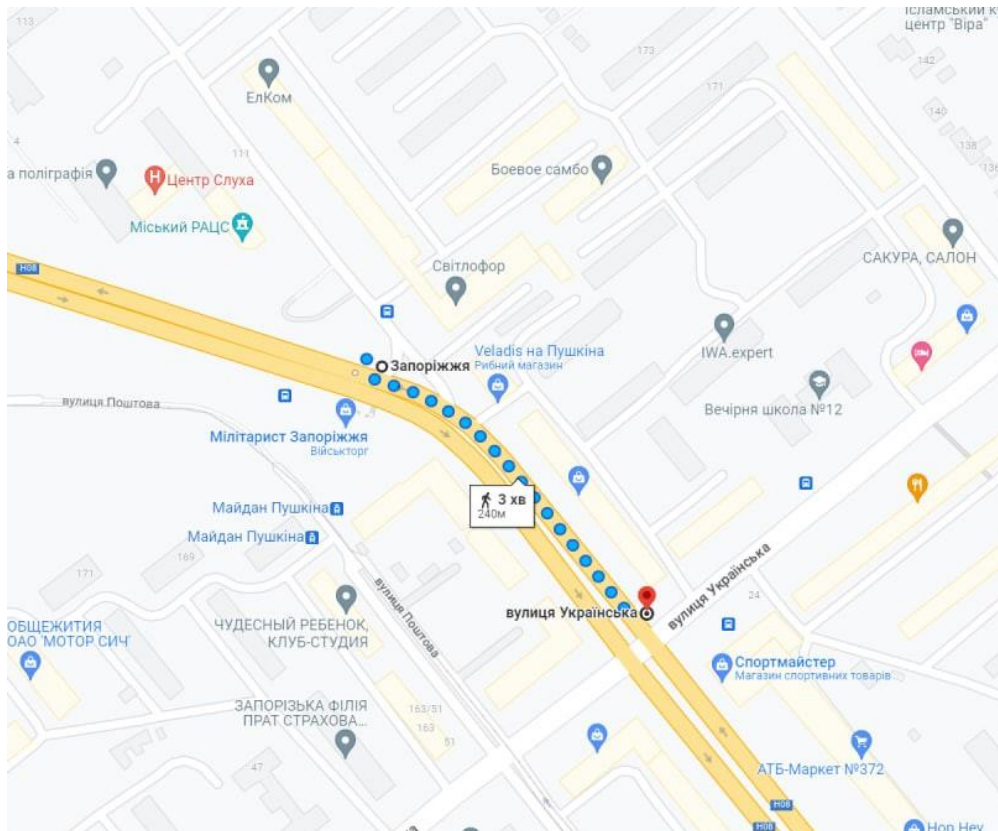
Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборни» та «Троїцька»

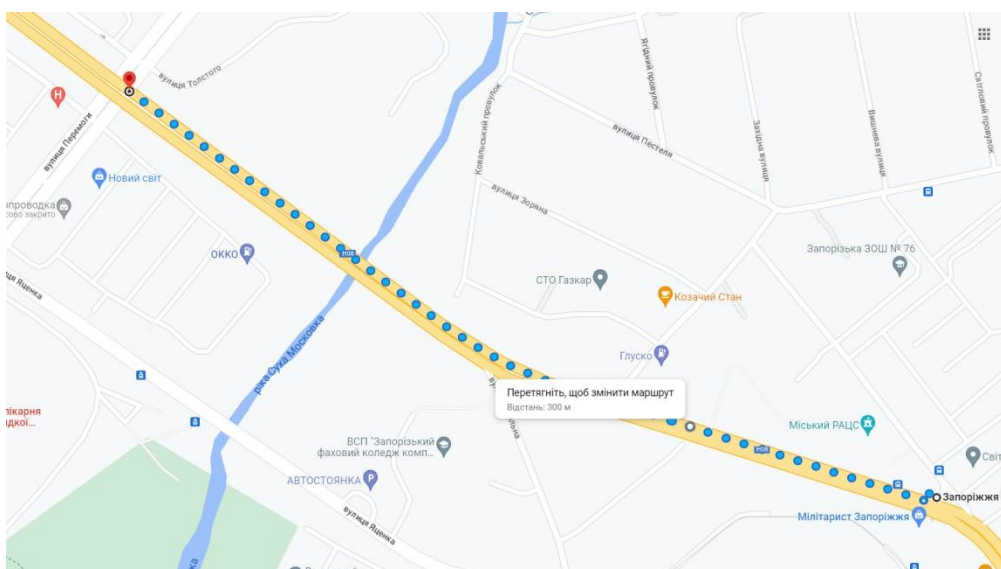
Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборни» та «Троїцька»

ДОДАТОК Г

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

Відстані від підземного переходу на зупинці «Площа Пушкіна» до переходу на перехресті вулиць «пр.Соборний» та «вул. Українська» (250 м та 3 хв пішки).

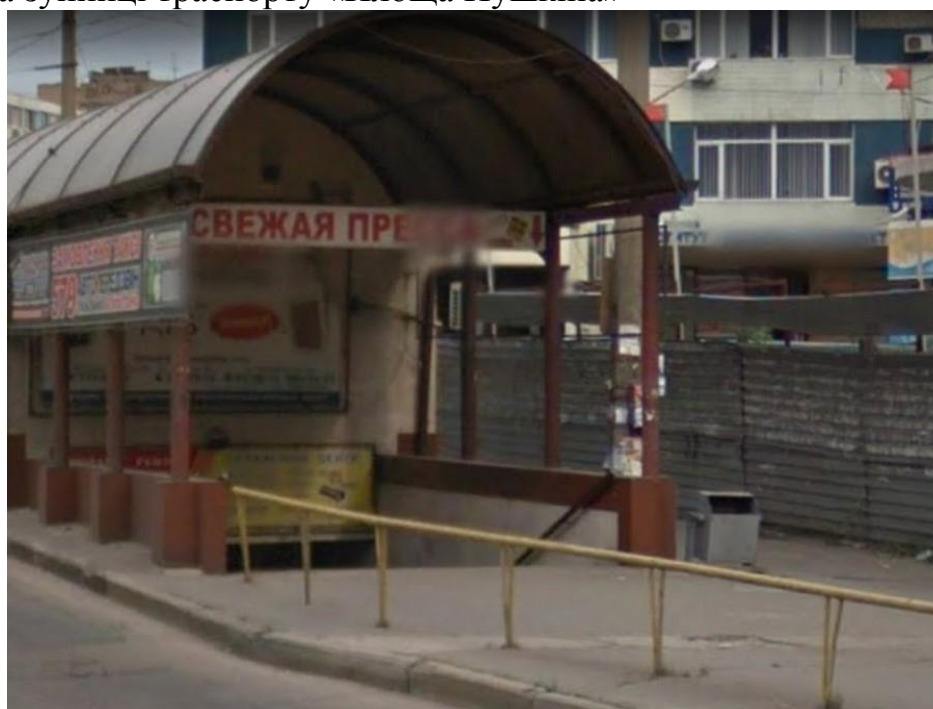
Відстані від підземного переходу на зупинці «Площа Пушкіна» до переходу на перехресті вулиць «пр.Соборний» та «вул. Перемоги» (300 м у горку)

ДОДАТОК Д

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

Перехід на зупинці транспорту «Площа Пушкіна»

Перехід на зупинці транспорту «Площа пушкіна»

ДОДАТОК Е

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборний» та «Українська»

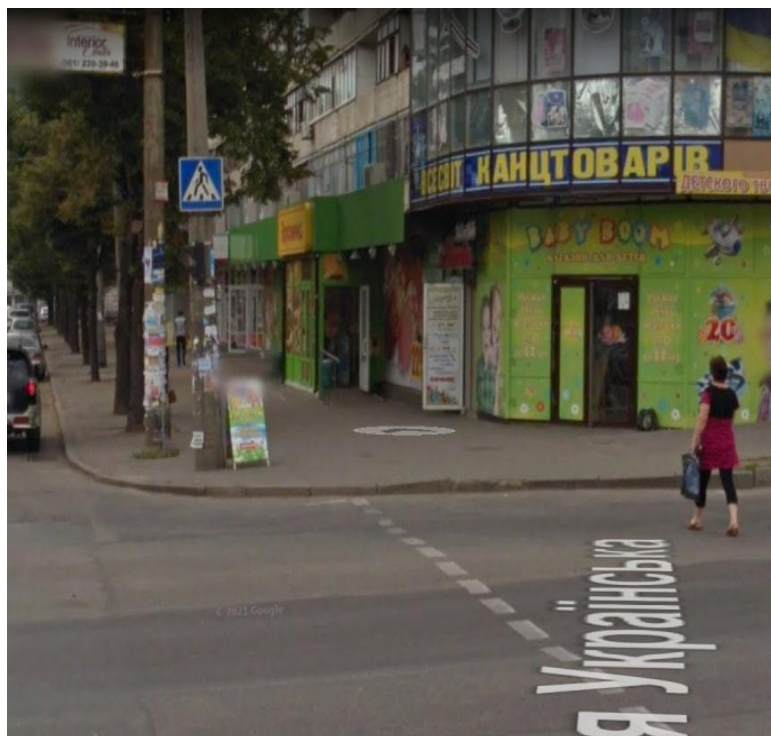
Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборний» та «Українська»

ДОДАТОК Ж

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

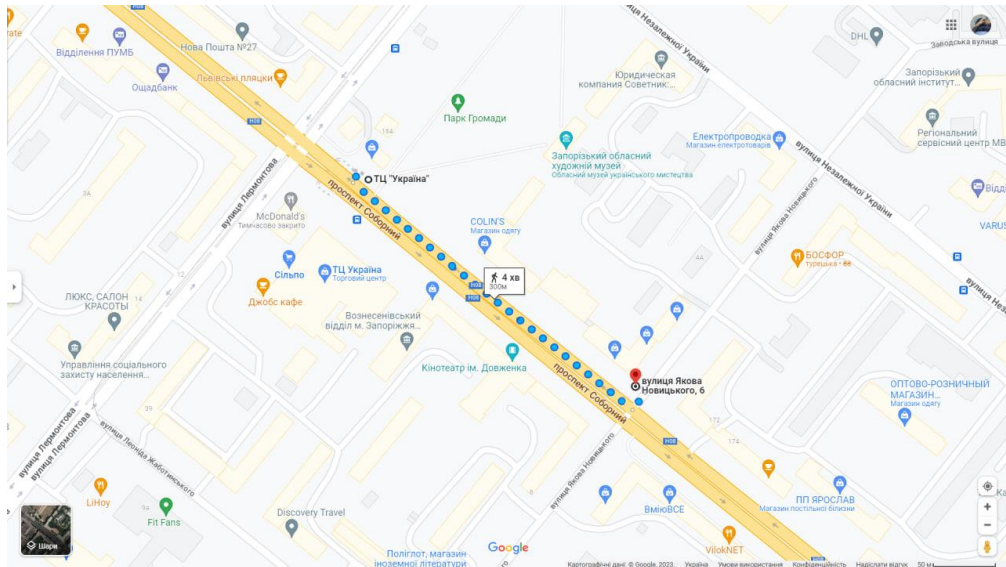
Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборний» та «Українська»

Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборний» та «Українська»

ДОДАТОК И

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

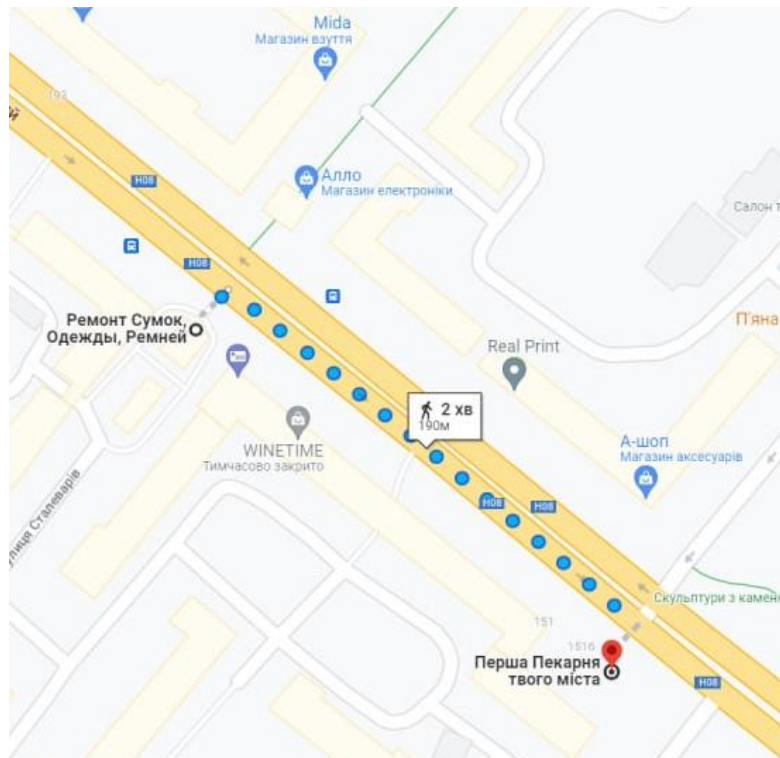
Відстані від підземного переходу на зупинці «Площа пушкіна» до переходу на перехресті вулиц «пр.Собориний» та «вул. Лермонтова»

Підземний перехід на зупинці «Україна»

ДОДАТОК К

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан.

Відстані від підземного переходу на зупинці «Площа пушкіна» до переходу на перехресті вулиц «пр.Собориний» та «Площа маяковського»

Підземний перехід на зупинці «Сталіварів»

ДОДАТОК Л

Підземні пішохідні переходи. Відстань до найближчих наземних переходів та їх стан

Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборний» та «Площа Маяковського»

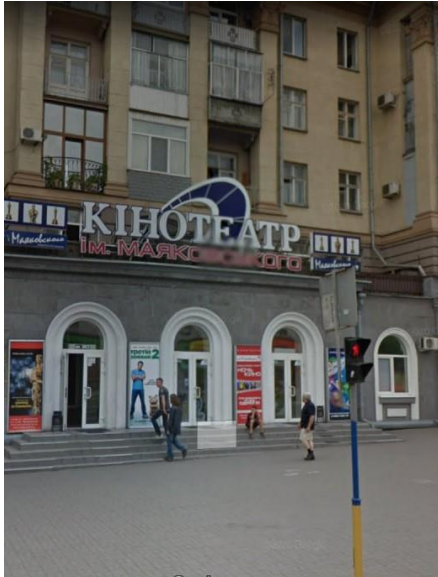
Наземний перехід на перехресті вулиць «пр. Соборний» та «Площа Маяковського»

ДОДАТОК М

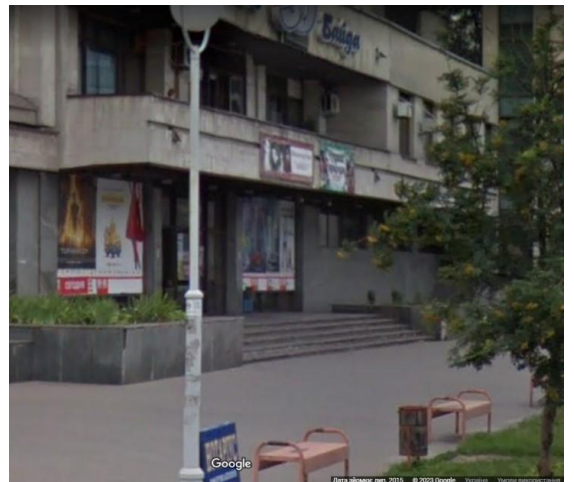
Кінотеатри міста запоріжжя

«Кінотеатр Довженко»

Кінотеатр «Маяковського»

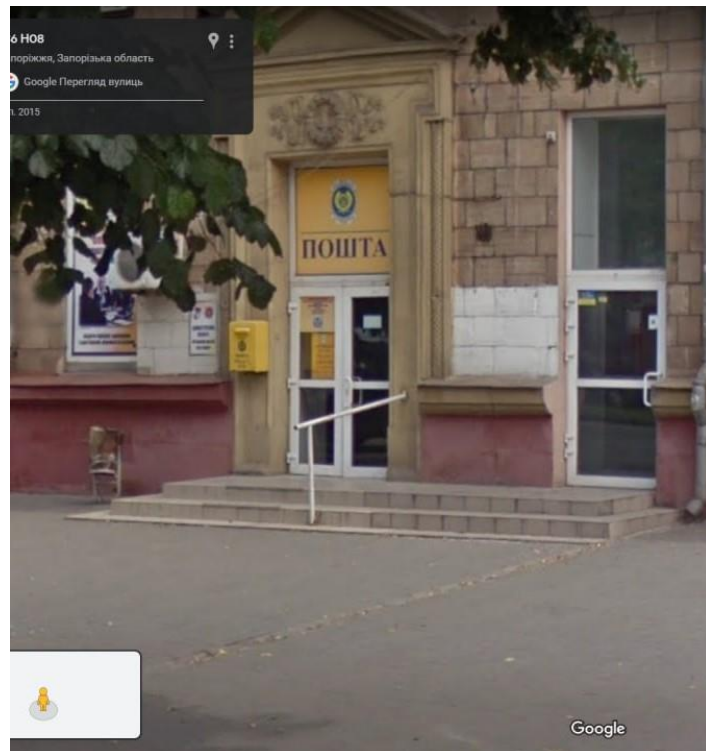
«Кінотеатр Байда»

ДОДАТОК Н

Відділення операторів пошти

Відділення «Нової пошти»

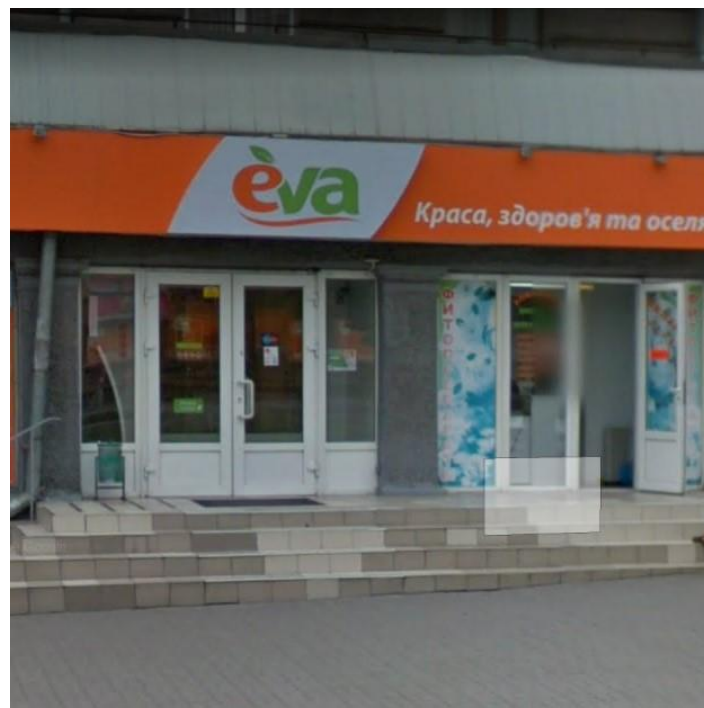
Відділення «УкрПошти»

ДОДАТОК П

Побутові та продовольчі магазини

Продуктовий магазин «Сіва»

Магазин побутових товарів «СВА»

ДОДАТОК Р

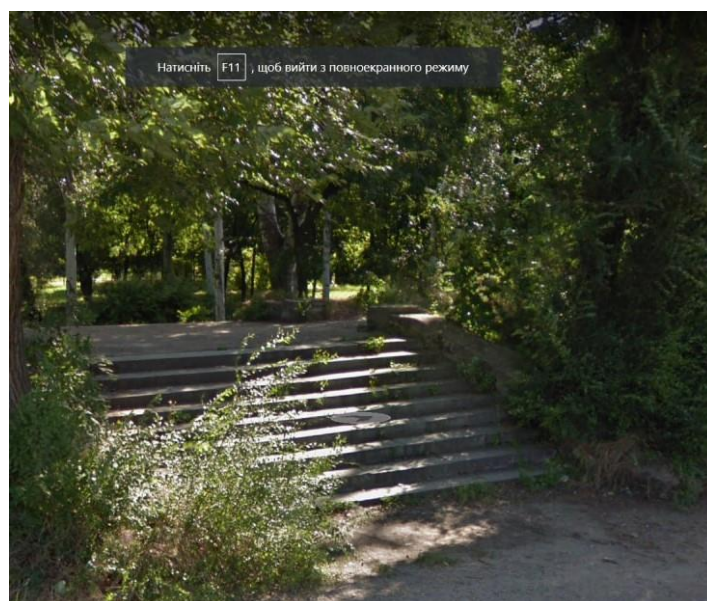
Вхідна група до парку відпочинку «Дубовий Гай»

Центральних вхід у парк

Вхід зі сторони «набережної магістралі»

Вхід зі сторони вулиці «Глісерна»

ДОДАТОК С

Вхідна група до парку відпочинку «Парк Перемоги»

Вхід зі сторони набережної магістралі

Вхід зі сторони вулиці «Шкільна»

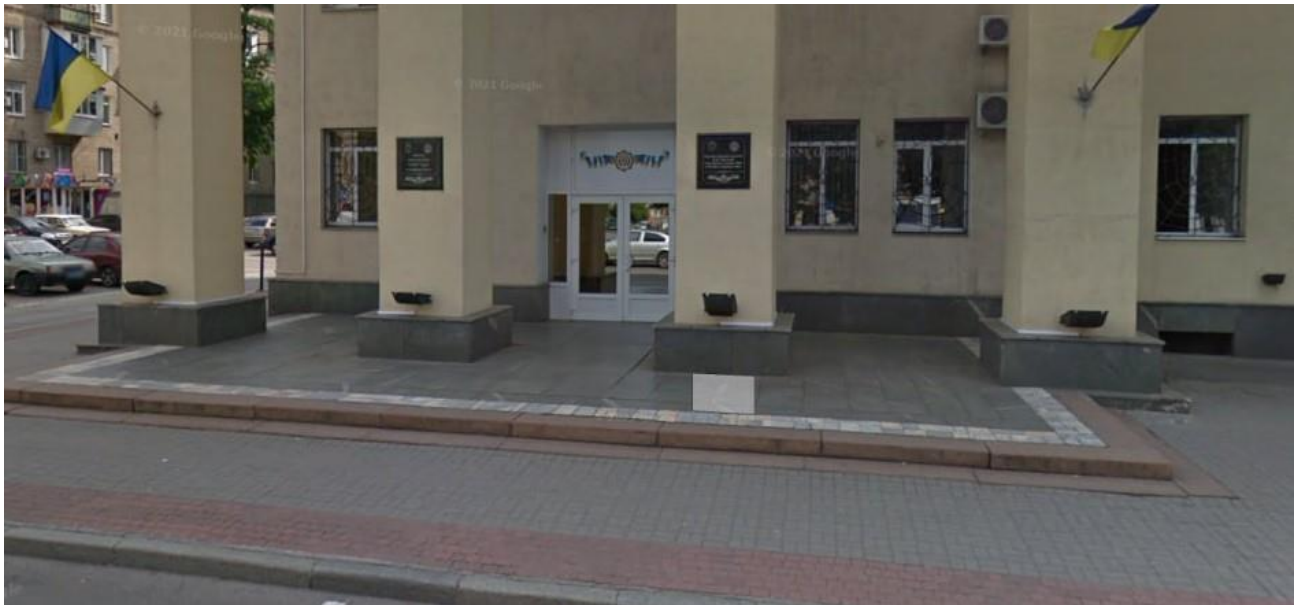
Підхід зі сторони вулиці Перемоги

ДОДАТОК Т

Соціальні заклади

Обласна універсальна наукова бібліотека

Відділок поліції

SUMMARY

Master's thesis "The problem of an inclusive city in regional media" - main text - 50 pages. 59 sources were processed for the master's thesis.

The object of the study is the regional media of the city of Zaporizhia.

The subject of the study is media content focused on the violation of the problem of the inclusive city of Zaporizhzhia.

The purpose of the work is to reveal the tendencies of representation of the problem of inclusive city in the discourse of regional media.

The implementation of the goal involves the following tasks:

- 1) to understand the concepts of "inclusion", "inclusive city", "inclusive education" and "social inclusion";
- 2) characterize the social inclusion of the city of Zaporozhye;
- 3) describe the role of regional media in updating the problem of an inclusive city;
- 4) to analyze the content of regional media regarding the problem of an inclusive city.

The methodological and theoretical basis of the research are the works Borodkin F.M. Yesina N.O. Mishchuk L.I. Kalinina L.A. Melnyk Y.R. Klymeniuk N.V. Savchuk D.A. Strelnikova O.O. Melnyk Y.R. Dikova-Favorska O.M.

Scientific novelty: the obtained results consist in the fact that the study actualizes the issue of trends in coverage of the city's inclusivity problem in the regional media.

The practical significance of the work lies in the representation of the share of media content in which the problems of an inclusive city are raised, because the conclusions drawn can be used in practice by modern journalists and communication specialists during the formation/filling of news blocks and planning the concept for new media.

Scope: the materials of the master's research can be used during further scientific development, teaching university and school courses related to the analysis

of the problem of the inclusive city and related issues, as well as when writing course or qualification papers by students of the Faculty of Journalism.

**INCLUSION, SOCIAL INCLUSION, INCLUSIVE EDUCATION,
REGIONAL MEDIA, MEDIA, CITY**

**Декларація академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Клюквачов Мирослав Олегович, студент II курсу, форми навчання заочної, факультету журналістики, спеціальність 8.061 Журналістика, адреса електронної пошти

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Проблема інклюзивного міста в регіональних медіа» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____

Дата _____ Підпис _____ ПІБ(науковий керівник) _____